

Ti år med miljøforskning

Sluttrapport for Norsk miljøforskning mot 2015 (2007–2015)

Program
Norsk miljøforskning mot 2015 – Miljø 2015

Ti år med miljøforskning

Sluttrapport for Norsk miljøforskning mot 2015 - Miljø 2015
(2007-2015)

© **Norges forskningsråd 2016**

Norges forskningsråd
Drammensveien 288
Postboks 564
NO-1327 Lysaker
Telefon: 22 03 70 00
Telefaks: 22 03 70 01
bibliotek@forskningsradet.no
www.forskningsradet.no/

Publikasjonen kan bestilles via internett:
www.forskningsradet.no/publikasjoner

eller grønt nummer telefaks: 800 83 001

Oslo, mai 2016
ISBN 978-82-12- 03518-8 (pdf)

Innholdsfortegnelse

Forord	4
Innledning.....	5
Aktiviteter.....	8
Viktigste aktiviteter i programperioden	8
Økonomi og nøkkeltall.....	21
Administrasjon	22
Resultater.....	22
Samlet vurdering og utfordringer framover	25
Samlet vurdering av framdrift, måloppnåelse og nytte	25
Utfordringer framover	31
Vedlegg 1: Programstyrets sammensetning	33
Vedlegg 2: Rådgivende utvalg - sammensetning	33
Samfunn	33
Land.....	34
Vann	34
Forurens.....	35
Vedlegg 3: Miljø 2015s inntekter 2007-2015	36
Vedlegg 4: Utlysninger	36
Vedlegg 5: Prosjektene i Miljø 2015.....	39

Forord

Forskningsprogrammet Miljø 2015 har bidratt til at Norge i dag er godt forspent innenfor miljøforskning. Gjennom 191 prosjekter i løpet av perioden 2007-2015 har programmet gitt bedre innsikt i en rekke miljøutfordringer, og dermed gitt verdifull kunnskap særlig for forvaltningen, men også for eksisterende og nye næringer.

I tall kan vi oppsummere forskningen slik: I programmets levetid har man produsert 976 fagfellevurderte vitenskapelige artikler og mer enn 700 artikler i antologier, 51 doktorgradsstipendiater, rundt 400 populærvitenskapelige publikasjoner og mer enn 2000 medieoppslag. Programmet har i hele perioden vært sterkt engasjert i internasjonalt forskningssamarbeid, bl.a. gjennom ERA-nett og de tre europeiske samarbeidsprogrammene (JPI) Water, Cultural Heritage og Urban Europe. I tillegg har programmet etablert bilateralt forskningssamarbeid med India og Kina. Mer enn 80 prosent av prosjektene har rapportert om internasjonalt samarbeid med forskere fra 38 land. Programmets konferanser har vært den viktigste møteplassen for miljøforskere i landet, og Miljø 2015 har også bidratt til at andre møtearenaer har kommet i stand.

I løpet av programperioden har innretningen av forskningen dreid fra å være kjennetegnet av mindre prosjekter med fokus på enkeltkomponenter, til flere større og mer sammensatte prosjekter. Tilsvarende er fokus flyttet fra arter til bestander og økosystemer, og mot større grad av flerfaglig og tverrfaglig forskning. Dessuten har samfunnsforskningen fått en stadig økende plass.

Det har vært spennende å følge programmet som leder av programstyret fra 2010. Nå overtar MILJØFORSK stafettspinnen. Vi håper det nye programmet finner utgangspunktet gunstig og vil bygge videre på det solide grunnlaget som er lagt gjennom Miljø 2015 programmet.

Presset på miljøet øker med stadig flere og til dels kryssende interesser. Skal vi vinne kampen for miljøet, må vi bryte ned barrierer mellom fag og kulturer, og vi må satse på kreativitet i forskningen. Kunnskap som kan bidra til å sikre og videreutvikle Norges sterke posisjon innenfor forvaltning og bruk av miljøet er viktigere enn noensinne.

Oslo, mai 2016

Marianne Ryghaug
programstyreleder

Innledning

Navn på programmet: Norsk miljøforskning mot 2015 (Miljø 2015)

Programmets hovedmål:

- Framskaffe kunnskap om systemer og prosesser i natur- og kulturmiljøene
- Framskaffe kunnskap om endringer og årsaker til endringer
- Framskaffe kunnskap som skaper handling
- Bygge opp forskningsmiljøer og kompetanse

Virkeperiode: 2006-2015

Programstyre:

- Marianne Ryghaug, professor, NTNU, **leder**
- Göran Ericsson, professor, Sveriges lantbruksuniversitet
- Niels Jepsen, seniorforsker, Danmarks tekniske universitet
- Pia Lassen, seniorforsker, Aarhus universitet
- Katarina Eckerberg, professor, Umeå universitet
- Christian Dons, fagdirektør, Miljødirektoratet
- Vemund Jaren, seniorrådgiver, Miljødirektoratet
- Geir Grønningsæter, direktør, Landbruksdirektoratet
- Trine Lise Wahl, arbeidende styreleder, M8 Eiendom AS

- Geir Dalholt, avdelingsdirektør, LMD, **observatør**

Programstyret for Miljø 2015. Fra venstre: Trine Lise Wahl, Katarina Eckerberg, Christian Dons, Vemund Jaren, Göran Ericsson, Geir Dalholt, Marianne Ryghaug og Pia Lassen. Niels Jepsen og Geir Grønningsæter var ikke til stede da bildet ble tatt.
Foto: Per Backe-Hansen

Om Miljø 2015

Strategisk begrunnelse for programmet

Forskningsprogrammet *Miljø 2015* ble startet opp i slutten av 2006 og hadde aktiv drift ut året 2015. Det ble besluttet igangsatt som et tiårig handlingsrettet program. Programmet bygger på sentrale forskningsoppgaver fra de tidligere programmene: Forurensningsforskning *PROFO* (2000-2005), *Biologisk mangfold* (1998-2007), *Villaksprogrammet* (2001-2006), *Landskap i endring* (2000-2007), *Rammebetingelser og styringsmuligheter for en bærekraftig utvikling - RAMBU* (2002-2007), samt satsingen *Miljørett* (1996-2007).

Programmet ble igangsatt etter en omfattende utredningsprosess som startet i 2005. Motivasjonen for å starte prosessen lå i strategiske og faglige behov for å knytte sentrale tema innenfor miljøforskningen bedre sammen. Det ble påpekt at miljøforskningen måtte bli mer flerfaglig og tverrvitenskapelig enn tilfellet tidligere hadde vært, og at man i økende grad skulle bevege seg på et internasjonalt plan. Det skulle også vurderes om forskningen framover burde organiseres i ett eller flere programmer. Prosessen endte i en anbefaling om å etablere ett nytt, samlende forskningsprogram som omfattet problemstillinger fra alle de ovennevnte foregående programmene. Planprosessen omfattet konsultasjoner med en større referansegruppe, samt med relevante FoU-miljøer og brukere gjennom nettbaserte høringer.

Programmet ble foreslått inndelt i fire tematiske områder som skulle gi håndterbare delprogrammer, med sammenliknbar størrelse. Behovet for større, økosystem- og temaovergripende prosjekter ble forutsatt løst ved strategiske, tverrgående utlysninger.

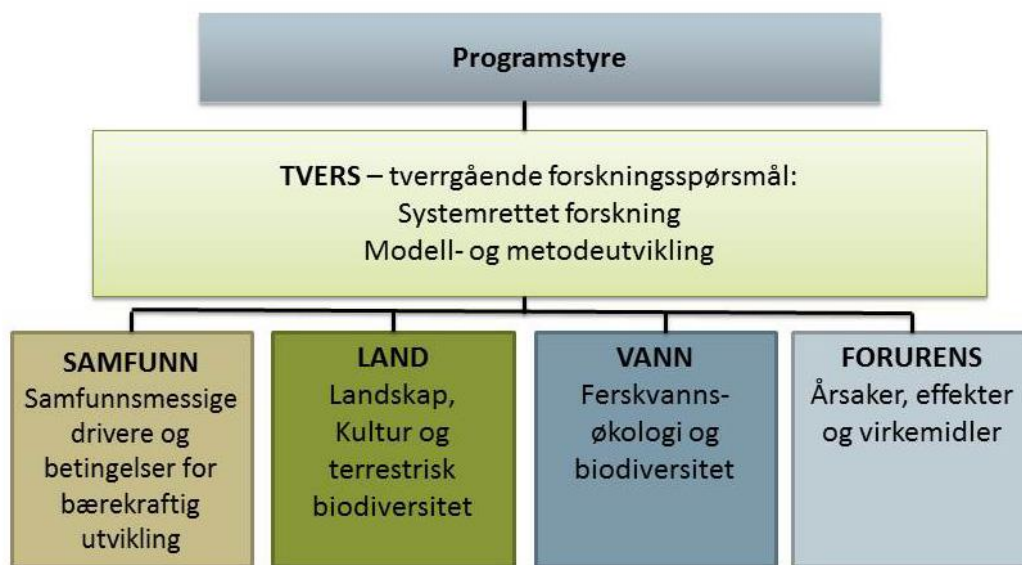
Programmets virksomhet ble innrettet for å bidra til å nå Forskningsrådets overordnede mål, med utgangspunkt i strategien ”I front for forskningen”. Programmet har vært anvendt og handlingsrettet, og organisert under Forskningsrådets Divisjon for store satsinger, senere Divisjon for energi, ressurser og miljø.

Programmets hovedmål har vært:

1. Å frambringe ny kunnskap om sentrale prosesser i natur- og samfunns-systemene våre med relevans for bærekraftig bruk og forvaltning av miljøet.
2. Å bidra til å framskaffe kunnskap for handling om hvilke handlinger og reguleringer som kan gi miljøforbedringer og hvordan disse kan eller bør skapes.
3. Å stimulere til helhetlig miljøforskning av høy kvalitet.
4. Programmet skal bidra til oppbygging og styrking av norske forskningsmiljøer og styrke norske forskningsmiljøer som internasjonale samarbeidspartnere.

Programmet har vært organisert med ett overgripende og fire tematiske områder, under ledelse av et programstyre, se figuren på neste side. Pga. programmets omfattende tematiske og tverrfaglige profil etablerte styret egne rådgivende utvalg, ett for hvert temaområde, for å bistå særlig med utarbeidelse av utlysningstekster og med nytte- og relevansvurderinger i søknadsbehandlingsprosessene.

Programplanen omtalte ambisjonsnivået for programmet og prioriteringer ved tre ulike budsjettscenarier, hhv. høyt vekstnivå (100 mill. kroner per år), midlere vekstnivå (80 mill. kroner per år) og nullvekst (nøds scenariet).

- Rådgivende utvalg for hvert temaområde

Det har vært et viktig mål for programmet å fremme nyskapende forskning av høy internasjonal kvalitet, og bidra til ytterligere internasjonalisering av norsk miljøforskning.

Programutredning og programplan, organisasjonsform og egenvurdering

Divisjonsstyret nedsatte høsten 2005 en bredt anlagt planleggingsgruppe, ledet av professor Dag Hessen, Universitetet i Oslo, for å utarbeide en satsing på feltet ”bærekraftige økosystemer og landskapsendringer” ut fra en strategisk og faglig gjennomgang av temaene i programmene som er nevnt i forrige avsnitt. Utredningen ble lagt fram for Divisjonsstyret i september 2006, og godkjent som grunnlag for å opprette programmet *Miljø 2015* fra 2007. Divisjonsstyret nedsatte også et programstyre høsten 2006.

Programstyret utarbeidet en programplan basert på dokumentet, og den ble godkjent av Divisjonsstyret i april 2007. Etter innspill fra blant annet et seminar med inviterte forskere og brukere ble planen revidert i 2008 med en videreutvikling av det overgripende tverrgående området TVERS. Programplanen har ikke vært ytterligere revidert.

Divisjonsstyret ba i 2006 om at organisasjonsformen, med et system av rådgivende ekspertgrupper underlagt programstyret, etter tre år skulle vurderes i lys av erfaringene som ble høstet. Arbeidsforskningsinstituttet (AFI) gjennomførte en analyse og vurdering av programmets struktur, som ble forelagt Miljø 2015s styre i september og Divisjonsstyret i desember 2009. Rapporten fant store fordeler ved de rådgivende utvalgenes avlastningsfunksjon for programstyret og administrasjonen, både med tanke på arbeidsdeling og trygghet i beslutninger. Programmets organisering syntes å fungere som en god arena for brukerkontakt og brukermedvirkning. Programstyret anbefalte en videreføring av systemet, og Divisjonsstyret besluttet at organisasjonsformen for *Miljø 2015* skulle opprettholdes og videreutvikles.

I forbindelse med planarbeidet for neste generasjons miljøforskningsprogram (parallelt og synkront med nye marinforsknings- og havbruksprogrammer) utarbeidet programstyret i 2013 en særskilt egenvurdering. Det dreide seg ikke om en faglig evaluering, men en overordnet strategisk og administrativ evaluering. Egenvurderingen ga gode og nyttige refleksjoner rundt en rekke ulike forhåndsdefinerte aspekter rundt programmets virksomhet.

Aktiviteter

Viktigste aktiviteter i programperioden

Utlysninger og prioriteringer

Miljø 2015 har fra 2007 hatt årlige utlysninger av midler. Høsten 2006 ble det foretatt en begrenset utlysning innenfor enkelte tema på forurensningsområdet, et felt der det hadde gått særlig lang tid siden forrige utlysning. Forskerprosjekter har hele tiden vært den dominerende prosjektypen. I programmets begynnelse ble det også lyst ut personlige doktorgrads- og postdoktorstipend, og ved et par anledninger Kompetanseprosjekt med brukermedvirkning. I tillegg har det særlig i programmets siste halvdel vært regelmessig utlysning av et begrenset beløp som ga støtte til nettverks- og formidlingstiltak i pågående prosjekter.

Det første året ble det lyst midler fra alle de fire temaområdene i programplanen. Senere ble temaene rullert etter en fastsatt plan over en tidsperiode slik at alle temaer ble lyst ut. På den måten skulle prosjektporteføljen holdes på et så jevnt nivå som mulig gjennom hele programperioden. Den store utlysningen i 2007 ble foretatt med en innledende skissefase. I årene etter har alle utlysningene foregått som regulære ett-trinns utlysninger.

Utlysningene har i tillegg til faglig tematikk også vektlagt forhold som samarbeid og internasjonalisering, fler- og tverrfaglighet, brukerrelevans og -involvering, samt kjønnsbalanse og integrasjon av kjønnsperspektiv der det er relevant. I tillegg har man tilstrebet å få etablert en balansert og helhetlig portefølje av prosjekter.

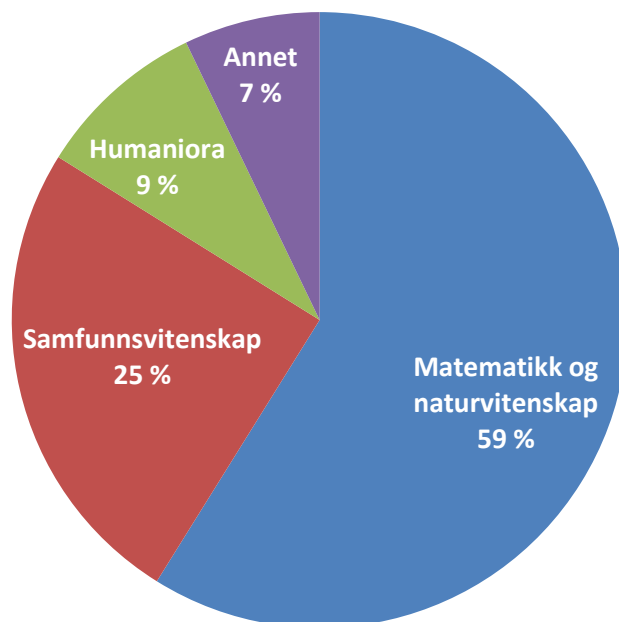
Vedlegg 4 gir oversikt over programmets utlysninger i programperioden.

Utlysningene har resultert i igangsetting av i alt 190 prosjekter gjennom perioden, herav 138 forskerprosjekter, 23 nettverks- og formidlingsprosjekter og 29 internasjonale prosjekter etter felleseuropeiske eller bilaterale utlysninger. Programmet har dessuten i kortere eller lengre tid ivaretatt 30 prosjekter som var igangsatt av de forutgående programmene.

Fordeling på fagområder

Programmet har hele tiden hatt fokus på at forskere fra mange fagområder og -tradisjoner skulle bidra til norsk miljøforskning. Dette har vært tydelig reflektert både i programplan og de årlige utlysningene. Figur 1 viser at ca. 60 prosent av prosjektporteføljen omfatter naturvitenskapelig forskning, og mesteparten av dette dreier seg om forskjellige biologirelaterte fag. Figuren viser også at samfunnsvitenskapene har vært representert i 25 % av prosjektene, og humaniora med ca. 10 %.

Miljø 2015 fagområder

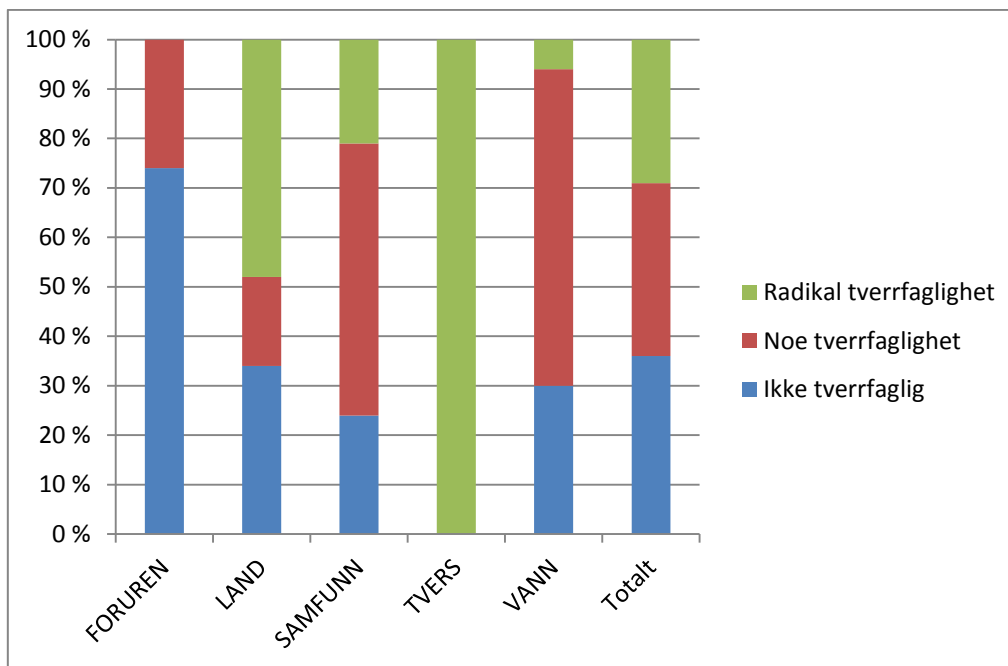

Figur 1: Prosentvis fordeling av Miljø 2015-prosjekter fordelt på fagområder

Fler- og tverrfaglig forskning

Programplanen slo fast at Miljø 2015 skulle styrke relasjonsbyggingen innen og mellom natur-, samfunns- og humanistiske fag og mellom ulike forskningsmiljøer i Norge. Det skulle også stimuleres til økt faglig utveksling og samarbeid innenfor de enkelte fagdisiplinene. I 2009 ble det fastsatt følgende måltall for tverrfaglighet i programporteføljen:

Resultat - område	Resultatindikatorer	Mål for hele perioden
Styrket tverrfaglighet i miljøforskningen	1. Andel av midler til radikalt tverrfaglige prosjekter - mellom fagområder som står hverandre fjernt – typisk natur/samfunnsfag/humaniora;	1. 40 %
	2. Andel av midler til ikke radikal tverrfaglige prosjekter - mellom mer nærstående fag	2. 30 %
	3. Andel av midler til ikke tverrfaglige prosjekter - der ett fag eller svært nærstående fag er representert	3. 30 %

Figur 2: Graden av tverrfaglighet i Miljø 2015s prosjekter basert på bevilget beløp, totalt og innenfor hvert temaområde, integrert over hele programperioden.

Figur 2 viser at programmet har lyktes i betydelig grad med å få til tverrfaglighet i sin portefølje. To tredjedeler av prosjektene omfatter tverrfaglig forskning, og nesten 30 % av dette kan betegnes som radikalt tverrfaglige prosjekter, som altså omfatter fagområder som står hverandre relativt fjernt. Måltallene ble nær oppnådd. Det er imidlertid viktig å understreke at tverrfaglighet ikke i seg selv har vært et mål, men et viktig virkemiddel for å oppnå faglige mål i programmet.

Graden av tverrfaglighet varierer mye mellom temaområdene. Ikke unaturlig omfatter alle de fire prosjektene under temaområde TVERS stor grad av tverrfaglighet. Prosjektene under TVERS ble, for å stimulere ekstra til tverrfaglighet, gitt mulighet for ekstra rammer både mht. tid og økonomi. Temaområde LAND hadde en variabel portefølje, men lyktes godt med å etablere tverrfaglige prosjekter, herav ca. 50 % radikalt tverrfaglige. Temaområdet FORUREN omfattet prosjekter med minst grad av tverrfaglighet.

Enkelte fagmiljøer hevder at det er vanskelig å få til finansiering av fler- og tverrfaglig forskning. Programmets erfaring er imidlertid at det er mulig å mobilisere forskere til å satse på slik forskning, og at evalueringssystemet er i stand til å verdsette og prioritere tverrfaglighet.

Denne analysen har kun tatt utgangspunkt i disiplinomfanget i prosjektene, ikke graden av integrasjon mellom ulike fag eller fagområder.

Samarbeid med andre programmer i Forskningsrådet

Gjennom programperioden har Miljø 2015 samarbeidet med flere programmer i Forskningsrådet, blant annet om fellesutlysninger:

- Natur og næring: Samarbeid om Bruk og vern-konferanse i 2009.
- NORGLOBAL: mulighet for støtte til partnere fra utviklingsland, fra 2009.
- NORKLIMA og CHINOR: fellesutlysning med Kina 2010.
- NORKLIMA: ivaretagelse av klimaaspekter i kulturminneforskningen i en utlysning i 2011.
- HAVBRUK: kunnskapsplattform om genetiske interaksjoner oppdrettslaks/villaks 2011.
- INDNOR: fellesutlysning med India 2012.
- Global Change-komiteen: mulighet for støtte til norsk deltakelse i de internasjonale Global Change-programmene, fra 2012.
- KLIMAFORSK og Polarforskningsprogrammet: stimuleringsmidler for flere søknader og tyngre roller for norske forskere i Horisont 2020 (Societal Challenge 5), 2014 og 2015.
- KLIMAFORSK, Polarforskningsprogrammet, Havet og kysten: stor fellesutlysning om økosystempåvirkninger i 2014. De fire programmene gikk sammen om å lyse ut 240 millioner kroner over fire år for å bidra til økt forståelse av naturens respons på endringer i klima og miljø. Det er første gang fire programmer i Forskningsrådet har gått sammen om en så stor utlysning.

Internasjonalt samarbeid

Miljø 2015 har gjennom hele programperioden hatt en sterk internasjonal profil, med stor grad av internasjonalt samarbeid og relevans i prosjektene. Totalt har samarbeidspartnere fra 38 land deltatt i prosjekter i programmets portefølje, se figur 3. Sverige, Storbritannia, USA, Canada og Danmark er de mest hyppige samarbeidslandene.

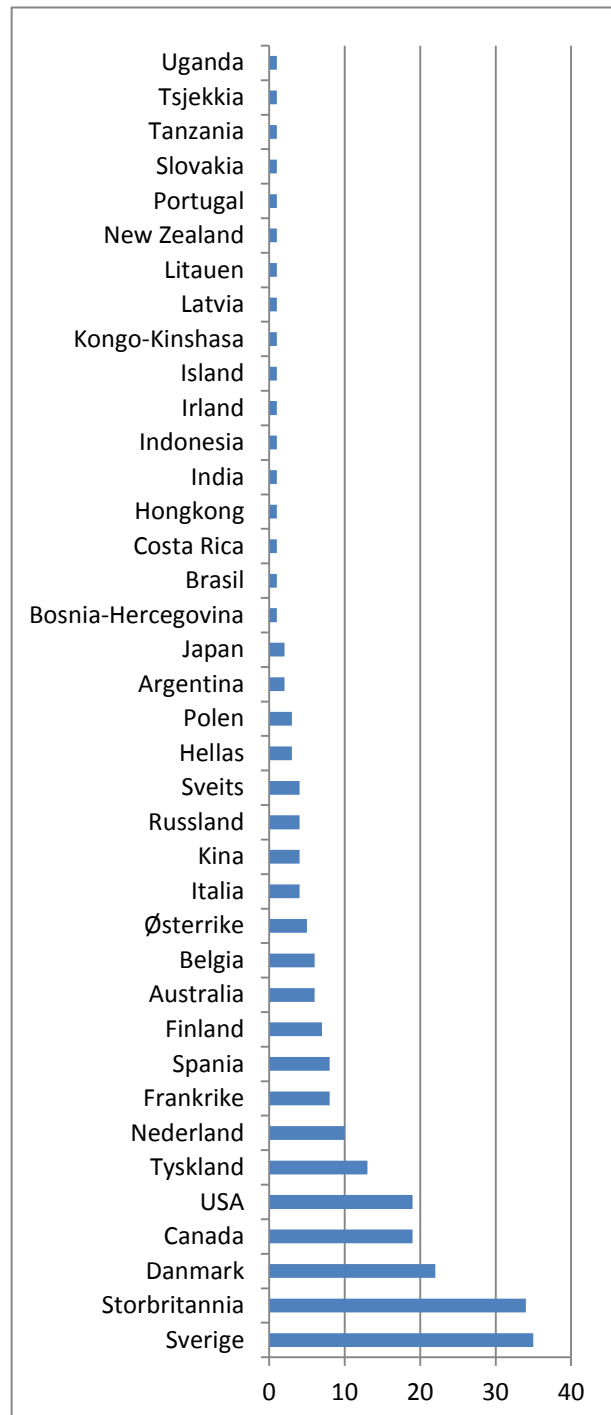
Det er stor overlapp mellom EUs og Norges prioriteringer innen miljøforskning. Suksessraten for norske forskere i EU har vært størst innenfor temaer som også er nasjonale satsingsområder. Norske miljøforskere gjorde det meget bra i delprogrammet Environment (inkl. Climate Change) i 7. rammeprogram (FP7). Norske forskere har stor suksess i EUs miljøforskning, og 14 av prosjektene i Miljø 2015 har hatt kopling til EU-prosjekter.

Programmet har vært engasjert i en rekke internasjonale aktiviteter, blant annet i ERA-nett og JPI-er (Joint Programming Initiatives), som har til hensikt å tilrettelegge for bedre samordning mellom nasjonalt og regionalt finansierte FoU-programmer.

Global Change-programmene

I Miljø 2015s utlysninger er det blitt oppfordret til økt deltagelse i Global Change-programmene (WCRP, IGBP, IHDP og DIVERSITAS som nå er slått sammen til Future Earth). Miljø 2015 har hatt relevante deler av disse programmenes strategiske dokumenter i bakhodet ved utforming av egne utlysninger. Dette har bidratt til at Miljø 2015s utlysninger har inkludert spørsmål som er på den globale forskningsagendaen. DIVERSITAS har hatt særlig faglig relevans for Miljø 2015, og administrasjonen har i en årrekke fungert som nasjonalt kontaktpunkt overfor dette programmet.

Administrasjonen har gjennom sitt medlemskap i den norske delegasjonen til Naturpanelet (IPBES – Intergovernmental Platform on Biodiversity and Ecosystem services) fulgt utviklingen av en internasjonal utredningsmekanisme på naturmangfoldfeltet, som en parallell til FNs Klimapanel.

Figur 3: Internasjonale partnere i Miljø 2015-prosjekter.

Administrasjonen deltok dessuten i flere år som observatør til FP7-prosjektet VISION RD4SD, et science policy-prosjekt som drøftet mekanismer for videreutviklingen av forskning om bærekraftig utvikling.

Kopling til Joint Programming Initiatives (JPI)

Norge er medlem av tre JPI-er med faglig relevans for programmet, og som Miljø 2015, først og fremst gjennom administrasjonen, har fulgt tett og har hatt god kopling til:

- JPI Vannressursforvaltning for en verden i endring
- JPI Urbant Europa
- JPI Kulturarven og globale endringer

Deltakelse i ERA-nett

- **BiodivERsA** startet i 2005 under FP6, ble videreført under FP7, og er fortsatt aktivt under H2020. Tematikken i ERA-nettet er biologisk mangfold og økosystemtjenester. I løpet av denne perioden har ERA-nettet lansert seks felleseuropeiske utlysninger, og Forskningsrådet har deltatt i de fleste. Utlysningene har så langt resultert i åtte prosjekter med norsk deltakelse. Forskningsrådet hadde sekretariatsansvar for en utlysning om invaderende arter i 2013.
- **SKEP** (Scientific Knowledge for Environmental Protection) startet i 2005 under FP6. ERA-nettet dreide seg om å fasilitere for forbedring og styrking av *science policy*-prosesser innen miljøvernfeltet. SKEP lanserte en utlysning som Forskningsrådet deltok i, men som ikke resulterte i noen prosjekter med norsk deltakelse.

Andre internasjonale fellesutlysninger

Bilateralt samarbeid: Miljø 2015 har forvaltet en del midler for Kina-programmet (CHINOR) og India-programmet (INDNOR). I samarbeid med NORKLIMA ble det i 2010 lansert en fellesutlysning, der både utlysningstema og -tekst, evalueringsmetode og utvelgelse av prosjekter ble gjort i samarbeid og forhandlinger med Chinese Academy of Sciences (CAS). For India-programmet hadde Miljø 2015 en utlysning i 2012 i samarbeid med Department of Science and Technology (DST), etter mønster fra Kina-utlysningen. Utlysningene resulterte i tre fellesfinansierte prosjekter med Kina og to med India.

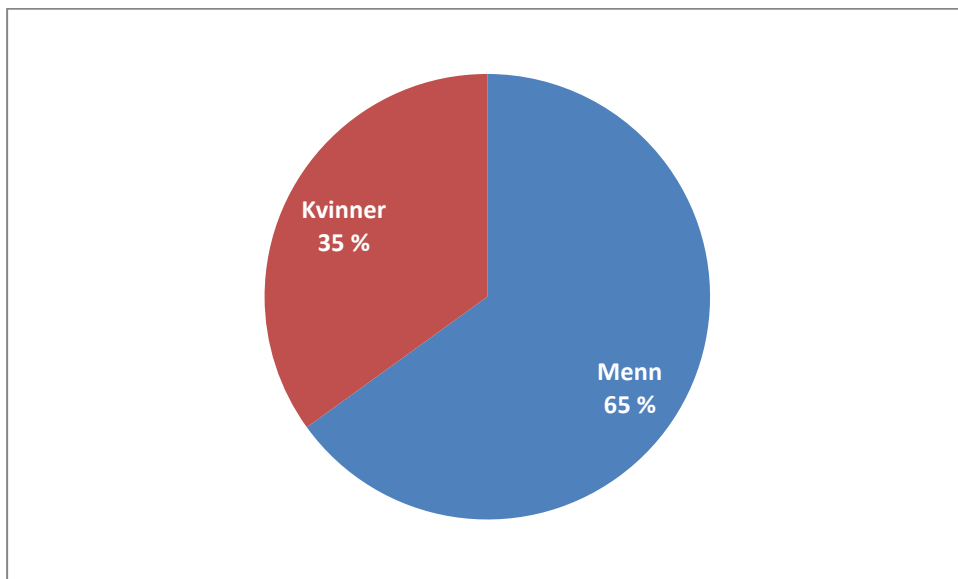
Programmet deltok i 2014 i en multilateral fellesutlysning med Belmont Forum om nettverksmidler til forskning på biologisk mangfold. Tre prosjekter med norsk deltakelse ble igangsatt, og Miljø 2015 bidro med 1,5 mill. kroner. Ikke-europeiske land som Australia, Japan, Brasil, India, Kina, Sør-Afrika og USA deltar i flere av prosjektene.

For å stimulere norske forskere til å påta seg tyngre roller i EU-prosjekter, lyste Miljø 2015, KLIMAFORSK og Polarforskningsprogrammet i 2014 og 2015 i fellesskap ut stimuleringsmidler til prosjekter under Horisont 2020. Forskere som påtok seg roller som koordinator, arbeidspakkeleder eller taskleder kunne søke Forskningsrådet om ekstra støtte. Bare prosjektene som ble funnet støtteverdige av EU, kunne få støtte nasjonalt. Så langt har programmet støttet to stimulerings tiltak av denne typen.

Kjønnsbalanse og kjønnsperspektiv

Kjønnsfordelingen i programmet har vært noe varierende mellom år og temaområder, men totalt har ca. 1/3 av prosjektlederne vært kvinner og 2/3 menn, se figur 4. Kvinnerepresentasjonen økte mot slutten av programperioden. Programmet oppnådde således et resultat som ikke var så langt unna målet om minst 40 prosent representasjon av hvert kjønn. Sett i sammenheng med

rekrutteringsstillingene (se eget avsnitt nedenfor) må kjønnsbalansen i programmet totalt sett sies å ha vært rimelig god.

Figur 4: Kjønnsbalanse blant prosjektledere i Miljø 2015

Programmet har i de fleste av sine utlysninger framhevet at kjønnsperspektivet i prosjektene skulle integreres der dette var relevant. Imidlertid har kun svært få av søkerne respondert på dette, og programmet omfatter kun i minimal utstrekning prosjekter der kjønnsperspektiv utgjør et relevant og viktig element.

Rekruttering

Morgendagens utfordringer krever kontinuerlig satsing på utdanning og rekruttering av en ny generasjon miljøforskere. Programmet har bidratt betydelig til dette gjennom finansiering av PhD-stipendiater og postdoktorstipendiater, fortrinnsvis gjennom ordinære forskerprosjekter. Tabellen nedenfor viser programmets samlede finansiering av årsverk PhD-stipendiater og postdoktorstipendiater, fordelt på kjønn.

Doktorgradsstipendiater		Postdoktorstipendiater	
Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
31	20	29	29

Gjennom hele programperioden har det vært høy kvinneandel i begge stipendiatkategoriene. Ved utgangen av programperioden var kvinneandelen 50 prosent eller høyere både for doktorgradsstipendiater og postdoktorstipendiater.

Programmet har hatt en forholdsvis høy andel stipendiater med ikke-norsk bakgrunn, hhv. 35 prosent for PhD-stipendiatene og 48 prosent for postdoktorstipendiatene. Dette bidrar positivt til internasjonaliseringen av norsk forskning, men kan også medføre utfordringer for karrieremulighetene for norske studenter.

Ved utgangen av 2015 hadde 19 av doktorgradsstipendiatene disputert, og en rekke andre ventes å disputere i 2016 eller senere. I løpet av programperioden disputerte i tillegg 19 stipendiater som

hadde påbegynt studiene under de foregående programmene. Kun et fåtall stipendiater har falt fra uten å gjennomføre. Erfaring har vist at stipendiater knyttet til større forskerprosjekter ofte har større gjennomføringsevne enn de som har en mer avgrenset studie uten slik tilknytning. Erfaring viser også at gjennomføring ofte tar tid, ikke minst fordi stipendiatperioden gjerne sammenfaller i tid med etablering av familie og barnefødsler. Det er imidlertid grunn til å tro at programmets fire stipendiatseminarer har bidratt positivt som stimulans til gjennomføringen fram til disputas.

Nordområderelevans

I alt 52 prosjekter har forsket på problemstillinger som er relevante for nordområdene, først og fremst knyttet til de tre nordligste fylkene. Ti av disse prosjektene har helt eller delvis omfattet feltaktiviteter på Svalbard eller Bjørnøya. De aller fleste av de Svalbard-relaterte prosjektene dreier seg om forurensningsproblematikk.

Møteplasser

Klima- og miljøminister Vidar Helgesen, administrerende direktør Arvid Hallén og programkoordinator Per Backe-Hansen, Forskningsrådet, under konferansen Norsk miljøforskning underveis. Foto: Jonas Enge

Forskerkonferanser

Programmet har siden 2008 arrangert en rekke forskerkonferanser som har utviklet seg til å bli viktige nasjonale møteplasser for norsk miljøforskning:

- Åpningskonferansen "Forskning for en bedre miljøforvaltning" i november 2008 viste stort engasjement for miljøforskning både blant politikere og forskere. Konferansen ble åpnet av statssekretær Heidi Sørensen i Miljøverndepartementet, og de internasjonale foredragsholderne Susan Owens (UK) og Lance Gunderson (US) holdt inspirerende innlegg.

- Klima for miljøforskning - Miljø 2015-konferansen II, februar 2010. Konferansen var i stor grad rettet mot forvaltningens behov for forskningsbasert kunnskap, og samlet omkring 170 deltakere.
- Verdifull natur - Miljø 2015-konferansen III, februar 2011. Konferansen ble åpnet av miljø- og utviklingsminister Erik Solheim. Nobelprisvinner og professor Elinor Ostrom (US) deltok med innlegg om handlingsteorier rettet mot kollektiv forvaltning av naturressurser. Den første dagen var i hovedsak viet verdsetting av natur og forvaltning av allmenningsressurser. Det var rekordstor oppslutning om konferansen, med om lag 200 deltakere, hvorav 50 fra forvaltningen.
- På TVERS av miljøkonfliktene - Miljø 2015-konferansen IV, februar 2013. Konferansen bidro til dialog mellom forskere, forvaltning og sivilsamfunnet, og satte fokus på tverrfaglig forskning og resultater fra programmets tverrgående satsing TVERS. Det ble også satt lys på miljøkonflikter på tvers av samfunnssektorer, eksemplifisert ved arealbrukskonflikter og konflikten mellom villaks – lakseoppdrett.
- Naturverdier under press - Miljø 2015-konferansen V, november 2014. Konferansen, som fokuserte på det økte presset og den større kompleksiteten av ulike påvirkningsfaktorer som våre naturlige omgivelser utsettes for, samlet nær 200 deltakere fra forskning, forvaltning og andre interessegrupper.
- Programmets avslutningskonferanse "Norsk miljøforskning underveis" ble avholdt i Oslo 20.-21. april 2016 og samlet tett oppunder 200 deltakere. Konferansen ble åpnet av Arvid Hallén og Klima- og miljøminister Vidar Helgesen, og var i stor grad viet oppsummering av programmets faglige resultater, som også ble presentert gjennom lanseringen av en synteserapport – i trykt og digital versjon. Konferansen omfattet også innledninger og paneldebatt rundt grønn omstilling – utfordringer og muligheter.

Konferansene har vært målrettede forskerkonferanser over en eller to dager. Her har prosjekter i alle gjennomføringsfaser, og ressurspersoner innenfor utvalgte temaer/delprogrammer vært invitert til å holde foredrag. Programkonferansene har vært en viktig møteplass for forskerne og programstyret, og for kontakt forskerne imellom. Også brukere av forskningen har vært invitert til og har deltatt på konferansene.

Stipendiatseminarer

Programmet startet med eget seminar for stipendiatene i 2009 og har siden arrangert dette med jevne mellomrom fram til 2015, i alt fire ganger. Her har stipendiatene både fått anledning til å presentere forskningen sin, og mulighet til å utveksle erfaringer og bygge egne nettverk. I tillegg har stipendiatene hørt nyttige forelesninger om emner av generell karakter, blant annet om akademisk skriving og formidling, forskningsformidling til offentligheten og hvordan lykkes i EUs rammeprogram. En viktig hensikt med stipendiatsamlingene har dessuten vært å gi programstyret anledning til å følge utviklingen i doktorgradsprosjektene.

Fra stipendiatseminaret i 2015, utenfor Scandic Holmenkollen Park Hotell. Foto: Johannes Holmen

Annen møtevirksomhet

- Seminar om utvikling av Tvers-området, oktober 2007.
- Stimuleringsseminar om kulturminnevern, april 2008.
- Brukerseminar om Bruk og vern (i samarbeid med Natur og næring), januar 2009.
- Oppstartsseminar med Tvers-prosjektene, september 2009.
- Samarbeid med Klif (Klima- og forurensningsdirektoratet) og Miljødirektoratet om miljøgiftkonferanse i hhv 2012 og 2014.
- Prosjektbesøk med prosjektoppfølgning i Ås, Trondheim og Tromsø, 2012 og 2014.

Kommunikasjons- og formidlingstiltak

Nyhets- og mediearbeid

Hjemmeside, nyhetsproduksjon og nyhetsbrev

Programmets egen hjemmeside har vært en viktig kanal for informasjon til brukerne, særlig innenfor forskning og forvaltning, om aktiviteten i programmet. Programmsiden har vært oppdatert jevnlig med nyheter om utlysninger, arrangementer og annen aktivitet. Miljø 2015 har også hatt samarbeidsavtale med frilansjournalister som har skrevet nyhets saker fra programmets konferanser og om resultater fra forskningen.

The screenshot shows the website for 'Norsk miljøforskning mot 2015 (MILJØ2015)'. The header includes the logo for 'Forskningsrådet' and a search bar. The main content is organized into several sections:

- FORSIDEN**: A sidebar menu with links to Synteserapport, Om programmet, Kontaktpersoner, Programstyre og rådgivende utvalg, Nyheter, Kalender, Medieoppslag, Sentrale dokumenter, Publikasjoner, Faktaark, Prosjektarkiv, Internasjonalt samarbeid, and Tidligere programmer.
- Nyheter**: A central section with three news items:
 - Miljø 2015 har levert**: An article about the annual report for Miljø 2015 and MILJØFORSK, published in 2015.
 - Forskerne må bli mer aktive i offentlig debatt**: An article discussing the need for more active participation from researchers in public debate.
 - Delte meninger om grønt skifte**: An article about the 'Norsk miljøforskning underveis' conference and the results of a survey.
- MILJØFORSK**: A section titled 'Miljøforskning for en grønn samfunnsomstilling' and 'Nytt miljøforskningsprogram'. It includes sub-sections for 'Utlysninger', 'Relaterte programmer', 'Kontaktpersoner', and 'Dokumenter'.
 - Utlysninger**: Lists various research funding opportunities like 'Alle utlysninger fra Forskningsrådet', 'Bærekraftig verdiskaping i mat- og biobaserte næringer (BIONAER)', 'Styrket kinesisk-norsk forskningssamarbeid (CHINOR)', 'Stort program for havbruksforskning (HAVBRUK)', 'Havet og kysten (HAVKYST)', 'JPI - Kulturarv og globale endringer (JPICH)', 'JPI - Urbant Europa (JPIURBAN)', 'JPI - Vann (JPIWATER)', and 'Stort program for klima (KLIMAFORSK)'.
 - Kontaktpersoner**: Lists names like Per Backe-Hansen, Eli Ragna Tærum, Jonas Enge, Inger Austrem, Johannes Holmen, Randi H. Isaksen, and Elisabeth Skjensberg.
 - Dokumenter**: Lists downloadable reports such as 'Digital synteserapport - Norsk miljøforskning mot 2015 (Miljø 2015)', 'Trykt synteserapport - Norsk miljøforskning mot 2015 (Miljø 2015)', 'Årsrapport 2015 for Miljø 2015 og MILJØFORSK', and 'Miljø i alt - FoU-strategien Miljø21'.
- Kalender**: A section for the dates 20.04.16-21.04.16, titled 'Norsk miljøforskning underveis', with a brief description of the event and a link to 'Se hele kalenderen'.

Nesten 500 abonnenter har jevnlig fått tilsendt elektronisk nyhetsbrev fra programmet.

Mediearbeid

Miljø 2015 har fått en del oppslag i riksdekkende aviser i løpet av programperioden, ofte som resultat av at programmets nyhetssaker som er publisert på forskning.no, blir fanget opp av andre medier. Programmet har arbeidet aktivt for å få nettnyheter publisert på forskning.no, og totalt sett dreier det seg om i overkant av 20 saker i løpet av programperioden. Forskning.no har hver måned statistikk over de mest leste nyhetene, og Miljø 2015s saker har ligget blant de ti mest leste flere ganger.

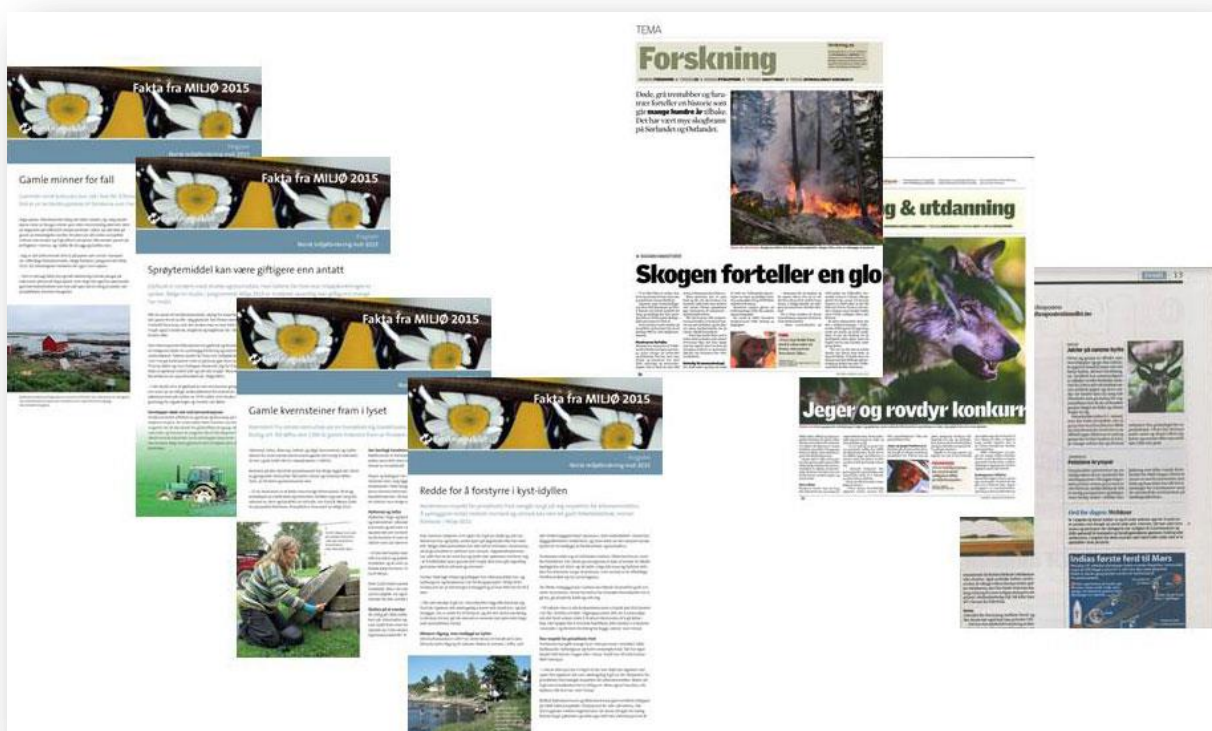
Mange av prosjektene har drevet aktivt formidlingsarbeid som har resultert i medieoppslag (se resultatindikatorer, s. 24). Når forskerne selv er kilde, kommer det ikke alltid fram at prosjektet er finansiert av Forskningsrådet/Miljø 2015.

Formidlingsarbeid

Faktaark

Miljø 2015 har som et ledd i å synliggjøre resultatene fra programmets forskning, laget 82 faktaark som presenterer resultater fra enkeltprosjekter og beskriver hvorfor disse er viktige for forvaltningen og for samfunnet. Alle de publiserte faktaarkene er tilgjengelige på programmets hjemmeside. Mange faktaark har dannet grunnlag for nyheter på forskning.no. Forskningsrådet har i en viss utstrekning også spredt nyhetene på Facebook og Twitter.

Miljø 2015 har dessuten brukt sosiale medier til å informere og kommunisere om egne møteplasser.

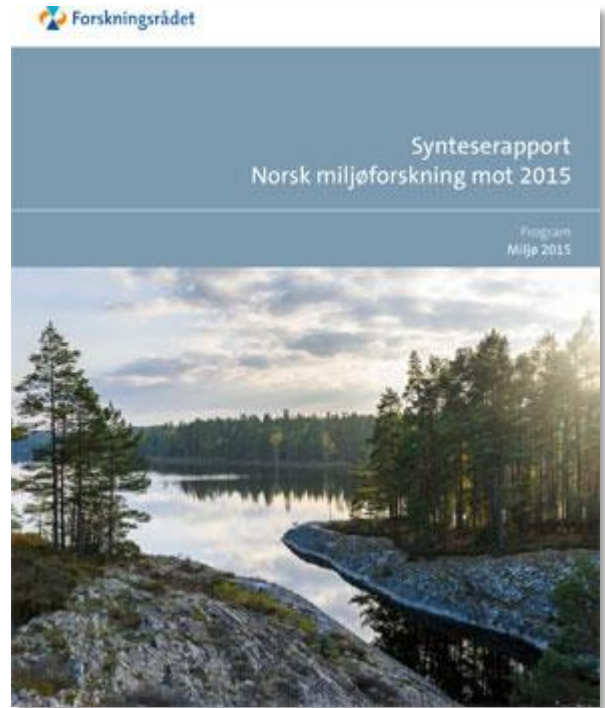

Et lite utvalg faktaark og nyhetsoppslag, tiltak som også har blitt fulgt opp i sosiale medier.

Synteserapport

Tidlig i 2015 ble det igangsatt en prosess for å utarbeide en synteserapport over Miljø 2015s resultater innenfor programmets ansvarsområder. Tolv temaområder ble identifisert, fra Naturmangfold og økosystemer via Kulturminner, Miljøgifter og Landskap og areal til Forvaltning og virkemidler. Forskere fra programmets portefølje er forespurt om å delta i forfattergrupper som har utarbeidet synteser av forskningsresultatene innenfor de tolv respektive kapitlene. Prosjektene til Miljø 2015 settes i en større faglig kontekst og deres bidrag til nasjonal og internasjonal forskningsutvikling beskrives. Det er også forsøkt å identifisere kunnskapshull og potensielle fremtidige problemstillinger av relevans for forvaltningen. Synteserapporten inneholder en oppsummerende innledning på overordnet nivå, samt en epilog der MILJØFORSKs ambisjoner og mål presenteres.

For beskrivelser av Miljø 2015s faglige funn og resultater vil det i denne rapporten i hovedsak bli henvist til synteserapporten.

Nøkkeltall, aktiviteter

Antall prosjekter: 191

Antall dr.grads.stipendiater: 51, herav 31 kvinner

Antall postdoktorstipendiater: 58 totalt, herav 29 kvinner

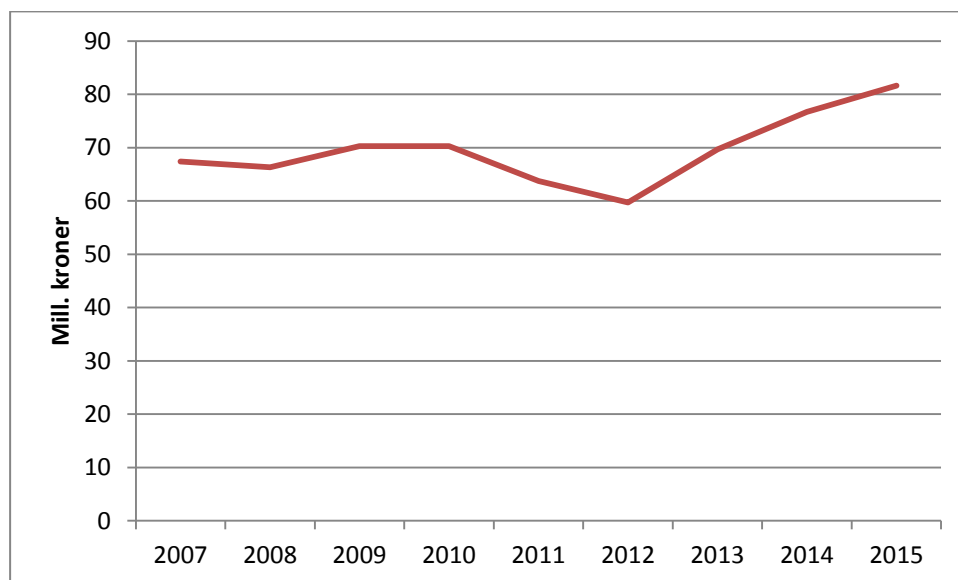
Økonomi og nøkkeltall

Miljø 2015 har totalt finansiert forskning for ca. 627 mill. kroner. Dette inkluderer bevilgning til prosjekter som programmet overtok fra tidligere satsinger.

Departement	Finansiering (mill. kroner)
Klima og miljødepartementet	428
Landbruks og matdepartementet	62
Kunnskapsdepartementet	58
Kommunal og moderniseringsdepartementet	12
Nærings- og fiskeridepartementet	18
Utenriksdepartementet	8
Jordbruksavtalepartene	41
Totalt	627

Programmets finansieringskilder (uten arvede prosjekter)

Se også vedlegg 3.

Figur 5: Utvikling i programmets finansiering per år (revidert budsjett)

Administrasjon

Programmets administrasjonskostnader har totalt sett over hele perioden ligget på rundt 2 prosent av programmets totale kostnader (revidert budsjett), se Tabell 2. Administrasjonskostnader inkluderer utgifter til kommunikasjon og møteplasser. Drift av programstyret, fagekspert og ekspertpaneler inngår også i administrasjonskostnadene. I tillegg er programmet belastet med 4 prosent av totalbudsjettet som refusjoner til det sentrale administrasjonsbudsjettet over hele programperioden (intern driftsordning).

Miljø 2015 har hatt en administrasjon bestående av to til fire årsverk fordelt på flere personer. Programkoordinator har vært Karine Hertzberg, etterfulgt av Per Backe-Hansen fra 2008. Foruten programkoordinatoren har følgende personer vært tilknyttet programmets sekretariat i hele eller deler av perioden: Inger Austrem, Knut Bjørseth, Anne Ditlefsen, Jonas Enge, Evy Fredheim, Nina Hedlund, Johannes Holmen, Randi Isaksen, Gørill Kristiansen, Torhild Liseter, Malin Lemberget Lund, Marius Omland, Elin Volder Rutle, Elisabeth Skjønsberg, Helene Stensrud, Eli Ragna Tærum, Elin Vikane og Bente Wathne.

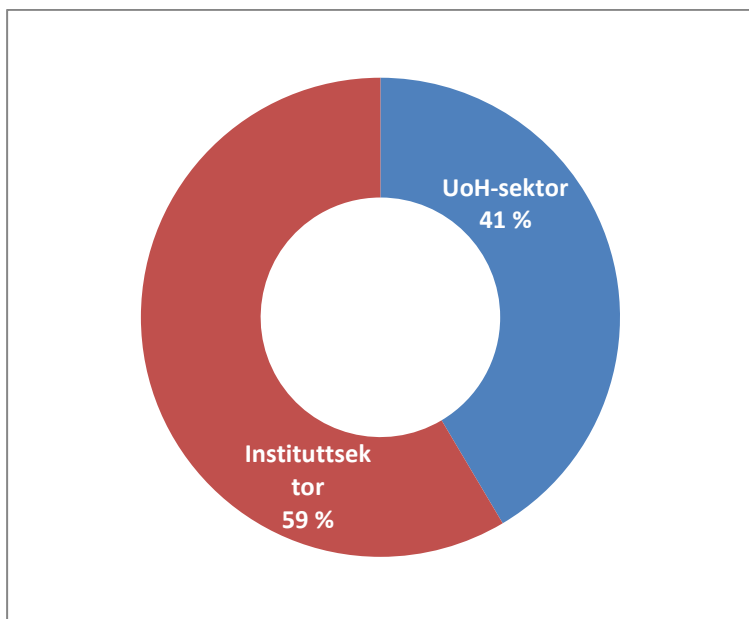
Tabell 1. Oversikt over utgifter til administrasjon som andel av totalt revidert budsjett

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Administrasjonskostnader	1 409	1 618	1 301	1 452	1 270	1 149	1 797	1 934	1 309
Revidert budsjett (totale kostnader)	37 182	64 745	84 408	87 306	79 950	71 999	63 128	65 368	71 548
Andel administrasjon	4 %	2 %	2 %	2 %	2 %	2 %	3 %	3 %	2 %

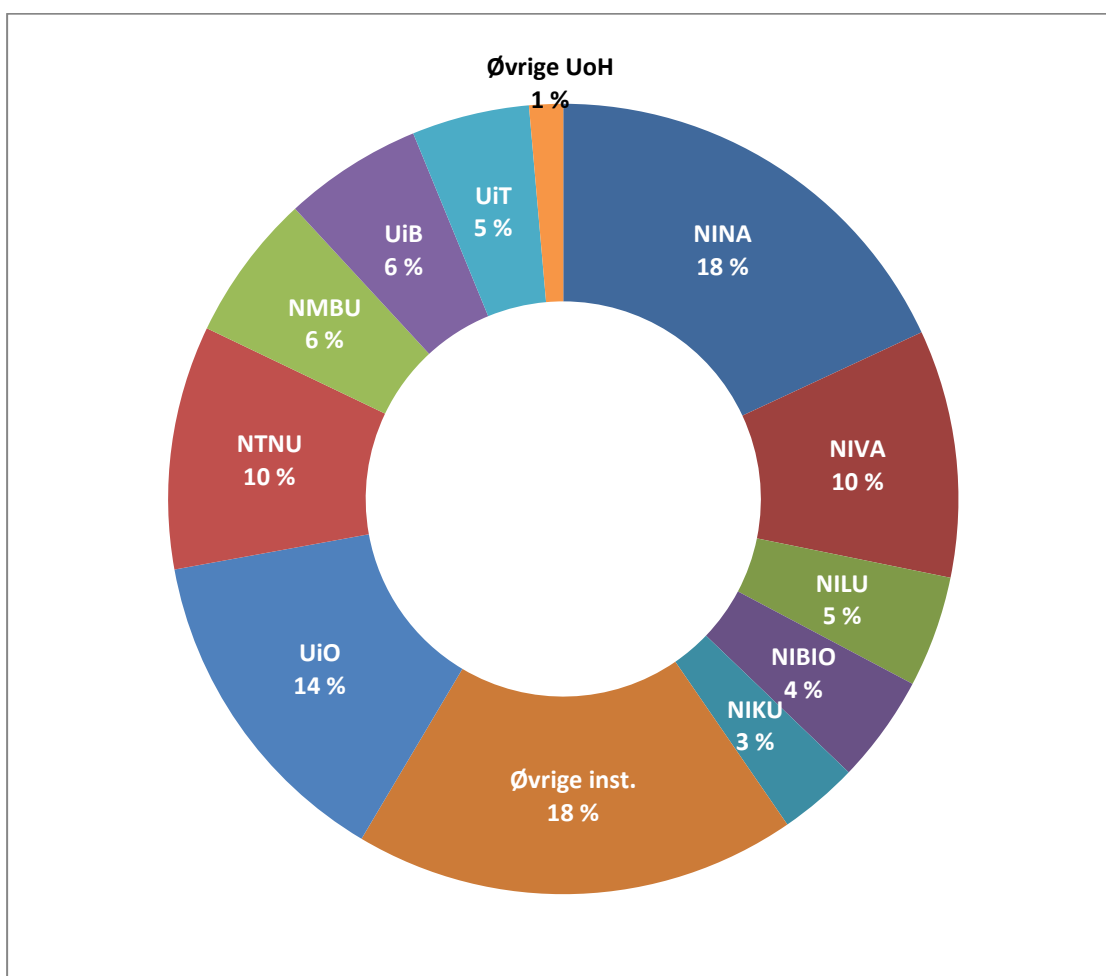
Resultater

Programmet har først og fremst vært rettet mot universiteter og høyskoler og instituttsektoren. Omtrent 60 prosent av de totale bevilgningene er fordelt til prosjekter ledet fra instituttsektoren, se figur 6. Figur 7 viser fordelingen av bevilgningene til prosjekter ledet av de enkelte forskningsinstitusjonene. Det framgår her at miljøinstituttene er den gruppe av institutter som har oppnådd størst finansiering, med NINA i en soleklar ledelse. Når det gjelder universitetene har Universitetet i Oslo oppnådd høyest bevilgningsandel, tett fulgt av NTNU.

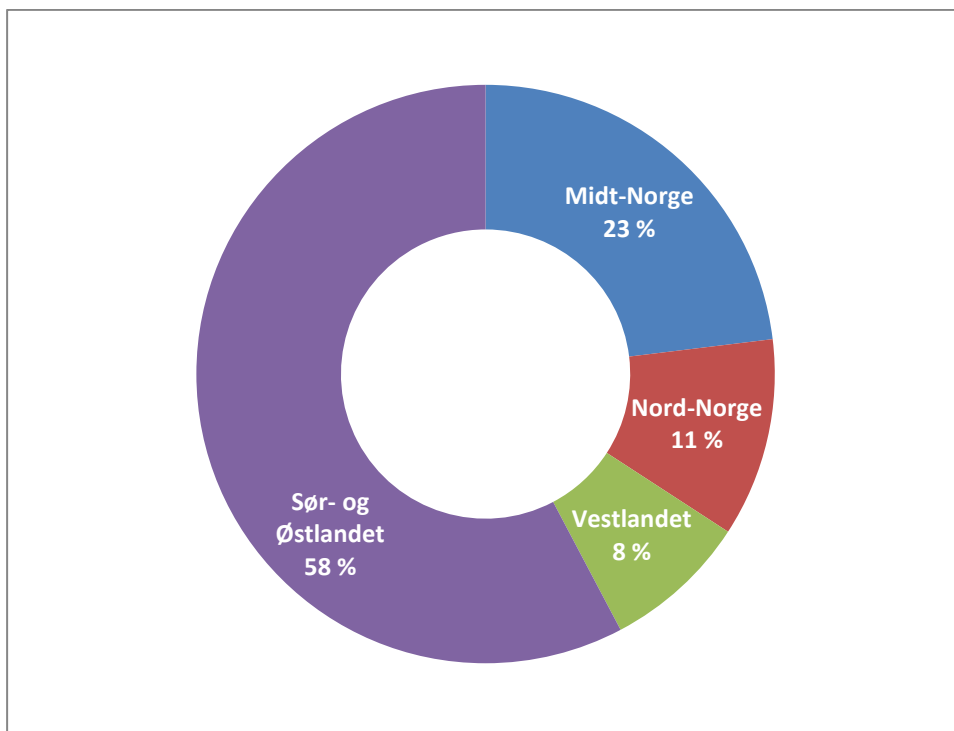
Figur 8 viser hvordan prosjektbevilgningene er fordelt geografisk. Omtrent 60prosent av innsatsen er knyttet til forskningsinstitusjoner på Sør- og Østlandet og ca. 25 prosent til institusjoner i Midt-Norge.

Figur 6: Totalt budsjett 2007-2015 fordelt på sektor

Figur 7: Totalt budsjett 2007-2015 fordelt på forskningsinstitusjon

Figur 8: Totalt budsjett 2007-2015 fordelt på landsdel

Miljø 2015 har som program bidratt til en betydelig kompetanseoppbygging på miljøområdet. Størsteparten av innsatsen har vært knyttet til norske forhold, men programmet har også støttet forskning i andre deler av verden. Kompetanseoppbyggingen har også skjedd gjennom støtte til 51 doktorgradsstipendiater og 58 postdoktorstipendiater.

Det har gjennom hele programperioden blitt lagt stor vekt på viktigheten av både nasjonalt og internasjonalt samarbeid for å kunne løse de store oppgavene innenfor ulike deler av miljøforskningen.

Resultatindikatorer

Avlagte doktorgrader (ved utgangen av 2015): 19 totalt, herav 12 kvinner (se også under avsnittet Rekruttering ovenfor)

Artikler i vitenskapelige tidsskrifter med fagfelleevaluering: 976

Publiserte artikler i antologier (bøker): 722

Publiserte monografier: 56

Rapporter og foredrag: ca. 2600

Formidlingstiltak og oppslag i massemedia: 2225

Populærvitenskapelige publikasjoner: 400

Samlet vurdering og utfordringer framover

Samlet vurdering av framdrift, måloppnåelse og nytte

Programmet har støttet og levert kvalitetsmessig mye god og tematisk variert miljøforskning, og styret har en oppfatning om at kvaliteten generelt har vært økende gjennom perioden. Dette henger ikke minst sammen med økende grad av internasjonalisering. Programmet har også, gjennom ulike formidlingskanaler, bidratt til økt synlighet for norsk miljøforskning. I tillegg har programmet tiltrukket seg nye forskningsmiljøer og forskerkonstellasjoner. Nye robuste tverrfaglige grupper er utviklet. Dette har beredt grunnen for ytterligere søkning og suksess gjennom EUs Horisont 2020. Forskermiljøene har større kapasitet til å utføre forskning enn programmets budsjetter har gitt rom for. Konkurransen om forskningsmidler har hele tiden vært sterk.

Det har hele tiden blitt løpende vurdert hvordan programmets målsettinger ble møtt. I forkant av hver utlysning har man gått tilbake til programplanen og gjort vurderinger av hva man har/ikke har dekket av tematikk. Neste utlysning har så blitt justert på bakgrunn av denne type porteføljeanalyser.

Hele programmet er gjennomsyret av internasjonalisering både når det gjelder tematikk og gjennomføring av de ulike prosjektene. Her har det skjedd en enorm endring de siste 10 årene. I dag er så å si alle søknader internasjonale og med gode koblinger med det internasjonale forskersamfunnet. Programmet har bidratt til at det har skjedd en kompetanseutvikling knyttet til økt internasjonalt samarbeid og økt kvalifisering på internasjonale arenaer. Doktorgrader er også i høyeste grad internasjonale, kandidater rekrutteres ofte internasjonalt og de er en del av det internasjonale nettverk av forskere på området. Et unntak er deler av kulturminneforskningen, der mye av fokuset har vært på norske forhold, men også dette er i endring, fremfor alt med økt samarbeid innenfor EU.

Det ble i siste del av programperioden satt av betydelige midler til internasjonalt samarbeid. Dette bidro til å styrke norsk deltakelse på disse arenaene og flere internasjonale samarbeidsprosjekter har hatt stor relevans for programmets målsettinger. Samtidig er det viktig å ha fokus på at det internasjonale samarbeidet også vektlegger relevansen for norske forhold og at prosjektene bringer nyttige resultater tilbake til norsk forvaltning og andre norske brukere.

Programmet har arbeidet målbevisst med kompetanseutvikling, særlig innenfor fler- og tverrfaglig anvendt miljøforskning, og der har det skjedd en positiv utvikling. Økt tverrfaglighet har ikke minst gitt god basis for å konkurrere i Horisont 2020, der evnen til å arbeide sammen med forskere med ulik bakgrunn er høyst nødvendig. Forurensningsfeltet er et område som antakelig kunne dratt fordel av mer tverrfaglighet. Målsettinger om fler- og tverrfaglighet er imidlertid kun reelle mål i den grad de gir høyere effektivitet eller nytte av forskningen. Dette er ofte, men ikke alltid tilfellet. Av og til kan faglig begrensede, fokuserte prosjekter uten stor forskergruppe og med lavere budsjett også være en effektiv måte å belyse problemer på.

Programmet har bidratt til rekruttering av mange nye forskere på miljøfeltet og styrket tverrfaglig forskning. Programmet har styrket det norske forskningsmiljøet og samtidig bidratt til å skape sterke internasjonale grupperinger. Det ville imidlertid vært ønskelig med en enda bredere og sterkere rekruttering innenfor humanistiske og samfunnsvitenskapelige disipliner som vil kunne bidra til å gi et enda bredere perspektiv og større grunnlag for kritisk tenkning og nytenkende

miljøforskning. I løpet av programperioden har det vært en utvikling mot større prosjekter, som har vært svært viktig for rekruttering og kompetanseutvikling, med bedre muligheter for involvering av PhD- og postdoktorstipendiater.

Programmet har vært tett knyttet opp til miljøforvaltningssektoren og landbrukssektoren, og bidratt vesentlig inn i pågående prosesser i forvaltningen.

Det har vært utfordrende for programmet å involvere næringslivet – ut over landbruksnæringen. Landbrukssektoren har bidratt til finansieringen på programnivå gjennom årlige bevilgninger fra Forskningsmidlene for jordbruk og matindustri. Det har ikke vært krav om næringsdeltakelse eller industripartnere i utlysningene, slik det har vært vanlig i andre programmer. Det har heller ikke vært avsatt ressurser til å følge opp næringslivet, og det foreligger ingen systemer hvor næringslivet skulle kunne innrapportere eventuelle effekter av programmet. Nytteverdien for næringslivet er derfor usikker. Det finnes likevel flere eksempler på et godt samarbeid med næringslivet. Det gjelder blant annet innen beitenæringene og landbruket. I tillegg fikk et Miljø 2015-prosjekt knyttet til tekstilnæringen midler fra et av Norges største børsnoterte selskaper (Orkla) gjennom en gaveordning.

Gjennom programperioden har det i økende grad vært lagt vekt på brukerinvolvering og -medvirkning. Utlysningene de senere årene framhevet slike aspekter, og det ble i flere tilfeller lagt til rette for formalisering av brukermedvirkning allerede fra prosjektstart. Eksempler på brukerinvolvering finner man blant annet i prosjekter knyttet til bærekraftig beitebruk i kulturlandskapet, ekspansjon av utbredelsen til nitrogenfikserende planter og konflikter med landbruket som følge av migrerende gåseflokker. På dette feltet har det skjedd en positiv utvikling og en økende bevisstgjøring blant forskerne om verdien av slikt samarbeid.

Programmet hadde i utgangspunktet et betydelig større planlagt budsjett enn det som ble realisert gjennom de årlige budsjettene, noe som innebærer at man ikke klarte å opprettholde like stort fokus på alle tema og problemstillinger som opprinnelig tenkt. På tross av det, har man etter hvert som programmet har utviklet seg, søkt å fylle tematiske hull i prosjektporteføljen gjennom spesifikke utlysninger. Et eksempel på dette er satsningen på TVERS-temaet som programmet bare kunne gjennomføre med én utlysning. Som kompensasjon for dette har man imidlertid lagt til rette for samarbeid mellom ulike temaområder for å skape tverrdisiplinære svar på samfunnsmessige utfordringer i ulike utlysninger.

Mot slutten av programperioden ble tiden moden for å foreta større grep for å sikre samarbeid på tvers av programgrensene, gjennom å åpne for prosjektmuligheter som programmene ikke kunne make enkeltvis. Et viktig og kraftfullt eksempel på slikt samarbeid finner man i Økosystemutlysningen fra 2014, der fire programmer i felleskap kunne tilby prosjektfinansiering på vesentlig bredere felter og med mulighet for betydelig større budsjetter enn ellers (se også s. 22). Erfaringene fra dette samarbeidet var svært positivt, og ga stor gjenklang i forskermiljøene. Denne type samarbeid er allerede videreført i første fase av MILJØFORSK.

Temaområde Land

Mål for temaområdet:

Syrke kunnskapsgrunnlaget for en langsiktig og helhetlig bruk og forvaltning av landskapet og dets natur- og kulturverdier. Forskningen skal omfatte grunnleggende problemstillinger relatert til landskap, terrestrisk biomangfold, kulturminner og friluftsliv på alle nivåer og i et helhetlig perspektiv.

Totalt er det satt i gang 52 prosjekter for til sammen 239 mill. kroner under dette temaområdet.

Miljøforskningen har bidratt med resultater som er relevante for miljøforvaltningen i Norge og internasjonalt, blant annet for naturpanelet (IPBES). Mye nyttig og relevant kunnskap fra programmet brukes aktivt av miljøforvaltningen. Dette gjelder for eksempel innenfor rovviltforvaltningen, hjorteviltforvaltningen og utvikling av lokal forvaltning av arealer og verneområder. Programmet har bidratt til en bedre grunnleggende forståelse av naturmangfold og har bidratt med utvikling av metodikk knyttet til beskrivelse og kartlegging av naturmangfold. Flere prosjekter belyser forvaltningsprioriterte tema som spredning og konsekvenser av fremmede arter, konsekvenser av klimaendringer, avveininger mellom miljø og næring og økosystemtjenester. Noen prosjekter dokumenterer økologiske sammenhenger som bekrefter at artsdiversitet er sentral for opprettholdelse av funksjonelle økosystemer, biologisk produksjon og matvaresikkerhet. Bruken av rådgivende utvalg har lagt til rette for økt brukermedvirkning, og vært avgjørende for å dekke den tematiske bredden.

I landskaps- og arealforvaltningen er skillet mellom natur- og kulturforvaltning og forskning utfordret i Miljø 2015. Forskningen har rettet blikket mot mekanismer som settes i sving i forhandlinger mellom ulike gruppers verddivurderinger. Prosjekter fra Miljø 2015 har vist hvordan slike forhandlinger kan arte seg. Programmet har bidratt til økt forståelse og kunnskap om skjøtsel og forvaltning av kulturlandskap, og med praktiske råd overfor beitenæringer om økologisk og økonomisk bærekraftig beitebruk både for sau og tamrein, også i et klimaperspektiv. Programmet har initiert flere prosjekter om adaptiv forvaltning med sterk brukermedvirkning, dette gjelder spesielt der det er konflikter omkring arealbruk.

Programmet har stått for den største satsningen på friluftslivforskning i denne perioden. Forskning i Miljø 2015 viser at nye bruksformer kan utfordre tradisjonell bruk, samt etablerte og ofte lokale normer for utøvelse. Forskerne har også sett nærmere på hvilke utfordringer endringene skaper for miljøet og forvaltningen

Programmet har videre bidratt med kunnskap for bedre ivaretagelse av naturmiljø, kulturminner og kulturmiljø i arealplanleggingen. Gjennom å studere gravlunder, gårdshauger, gamle kulturminnedata og historisk samspill mellom natur og kultur har prosjektene økt kunnskapen om kulturminner og kulturmiljø innenfor et bredt felt. Kulturminner trues både av klimaendringer og menneskers aktiviteter, og flere tiltak kan iverksettes basert på resultatene.

Vi vurderer at programmet i stor grad har dekket opp målsettingene i programplanen knyttet til ulike tematikk innenfor området Land, dog med de begrensninger som lavere finansiering enn forventet har medført.

Synteserapporten har behandlet prosjekter fra temaområdet Land først og fremst under følgende kapitler: naturmangfold og økosystemtjenester, friluftsliv, landskap og areal, kulturminner, landbruksrelatert miljøtematikk, forvaltning og virkemidler, viltforvaltning. Det henvises til disse kapitlene for nærmere beskrivelser av funn og resultater.

Temaområde Forurens

Mål for temaområdet:

Skal styrke grunnleggende og anvendt kunnskap relatert til hele kjeden fra kilder (herunder bidrag fra avfall), spredning, eksponering og virkninger av forurensinger på mekanismer, individ og økosystemer, kulturmiljø og friluftsliv, til tiltak og virkemidler. Forskningen skal dekke forurensning innenfor luft, grunnforurensning, ferskvann og terrestrisk miljø.

Totalt er det satt i gang 25 prosjekter for til sammen 102 mill. kroner under dette temaområdet.

Følgende forskningsområder er blitt godt dekket i programmet: kilder, forekomst, spredning og virkning på individ. Kunnskapsbehovet på disse områdene var i starten så stort at effekter på økosystemer først ble prioritert i programmets siste fase. Samlet sett er de fleste prioriterte målsettinger og temaer innenfor Forurens godt dekket av prosjekter. Mange prosjekter har bygget på tidligere prosjekter, og det har gitt en god kunnskapsutvikling og styrkede forskningsmiljøer. På dette fagområdet vil sjeldent enkeltprosjekter alene kunne gi tilstrekkelige svar på forvaltningens behov, men i stedet utgjøre brikker som på sikt gir et helhetsbilde som kan utløse tiltak.

Avfallsområdet under Forurens er imidlertid relativt dårligt dekket, noe som generelt skyldes meget få søknader. Også innenfor underområdet Tiltak og virkemidler fikk programmet for få søknader med tilstrekkelig kvalitet, til tross for at feltet har vært prioritert i flere utlysninger. Forurensning i forbindelse med kulturminner og friluftsliv har ikke vært prioritert i utlysninger eller i søknader. Ytterligere noen delområder har vært vanskelig å dekke, noe som skyldtes få søknader og ikke tilstrekkelig høy kvalitet.

Internasjonalisering har vært i fokus i programmet og har økt klart i løpet av programperioden. Forskningen er blitt mer globalisert og strekker seg ut over norske problemstillinger. Oppmerksomheten knyttet til internasjonalisering kan ha hatt som bivirkning at forskermiljøene har hatt større tilbøyelighet til å søke utenlandske partnere framfor norske.

Det er fortsatt et potensial for styrking av informasjonen til brukere. Likevel er forskningsmiljøene blitt bedre til og hatt større fokus på formidling utover vitenskapelig publisering, eksempelvis populærvitenskapelige publikasjoner, samt kontakt til brukere og medier. Der har imidlertid i en del tilfeller vært noe mindre deltakelse fra forvaltningen i konferanser enn ønskelig, noe som ellers kunne bidratt til bedre brukerkontakt.

Et mulig tiltak kunne være at forskerne aktivt oppsøker forvaltningen, tilbyr seg å holde foredrag og presentasjoner både under og etter prosjekter. Dette kan gi bedre involvering av brukere samt større eierskap til resultatene, og det er ofte lettere for forvaltningen å bruke en time på hjemmebane enn deltakelse på en to dagers konferanse.

Enkelte prosjekter har gitt spesifikk kompetanseoppbygging for forskere ved at forvaltningen har benyttet seg av dem som faglige rådgivere i EU-arbeidet og forhandlinger om internasjonale konvensjoner.

Synteserapporten har behandlet prosjekter fra temaområdet Forurens først og fremst under følgende kapitler: miljøgifter, andre forurensninger og landbruksrelatert miljøtematikk. Det henvises til disse kapitlene for nærmere beskrivelser av funn og resultater.

Temaområde Samfunn

Mål for temaområdet:

Frambringe kunnskap om grunnleggende samfunnsmessige forhold som hindrer, respektive fremmer en bærekraftig bruk og forvaltning av naturmiljøet. Forskningen skal skape økt innsikt i samfunnsmessige rammebetingelser, så vel formelle som uformelle og hvordan disse påvirker miljøutviklingen.

Totalt er det satt i gang 26 prosjekter for til sammen 115 mill. kroner under dette temaområdet.

Programmet har fra begynnelsen av vært bredt anlagt og som en følge av det vil sektorer og antallet brukergrupper som programmet er relevant for, også være stort. Mange av prosjektene har derfor i stor grad ikke vært rettet mot sektorspesifikke spørsmål eller behov, men har hatt som mål å bidra til økt kunnskap om grunnleggende samfunnsmessige forhold som hindrer eller fremmer en bærekraftig bruk og forvaltning av naturmiljøet. Det betyr også at en stor del av den samfunnsvitenskapelige forskningen i programmet i stor grad har vært rettet mot å gi økt innsikt i formelle og uformelle samfunnsmessige rammebetingelser for miljøutvikling og belyse premisser for politisk handling og ulike aktørers interesser og verdivalg, nasjonalt og internasjonalt. Dette er spørsmål som ikke kun er av interesse for forvaltningen, men like mye for allmennheten og samfunnet for øvrig. Mye nyttig og relevant kunnskap fra programmet brukes aktivt av miljøforvaltningen. Et sentralt spørsmål er om forvaltningen kunne fått enda mer nytte av forskningen dersom ulike brukeraspekter hadde vært sterkere betont.

Programmets mål og delmål innenfor samfunnsområdet har vært å belyse de nasjonale og internasjonale premissene for politisk handling samt gi kunnskap om ulike nasjonale og internasjonale aktørers interesser og verdivalg. Temaområdet Samfunn har også hatt som mål å utvikle handlingsalternativer gjennom kunnskap om strategier og virkemidler innenfor og på tvers av sektorer. I tillegg ønsket man, gjennom ulike tilnærminger til miljøproblemer, å gi innsikt i avveininger og barrierer som har betydning for god måloppnåelse, og hva som påvirker utvikling av strategier og gjennomføring av virkemidler og tiltak. Programporteføljen dekker alle disse målsettingene. Særlig har problemstillinger omkring kunnskapsbasert forvaltning, internasjonale regimer og nasjonal samordning, naturvern og ressursforvaltning, bærekraftige byer og byplanlegging, virkemidler, lover og normer, forståelse av verdier og praksiser i miljøstyring, og bærekraftig forbruk og markeder, vært godt dekket.

Synteserapporten har behandlet prosjekter fra temaområdet Samfunn først og fremst under følgende kapitler: forvaltning og virkemidler, forbruk og miljø. Det henvises til disse kapitlene for nærmere beskrivelser av funn og resultater.

Temaområde Vann

Mål for temaområdet:

Skal styrke kunnskapen om økosystemprosesser inkludert biosamfunnene i ferskvann og effekten av påvirkninger av limniske økosystemer. Forskningen skal bidra til kunnskapsbasert forvaltning av limniske økosystemer og bærekraftig flerartsforvaltning, med særlig fokus på villaks.

Totalt er det satt i gang 26 prosjekter for til sammen 111 mill. kroner under dette temaområdet.

Innenfor forskning på laksefisk er det skjedd en god del siden programmet startet. Her var det til å begynne med mye oppmerksomhet på genetiske interaksjoner mellom rømt oppdrettsfisk og vill fisk. Også problemer med parasitter har fått en del oppmerksomhet, først med *Gyrodactylus salaris*, og senere med lakselus. Siden kom også marine vandringer og spredninger inn som viktige tema. Mot slutten av programmet er det også i større grad rettet fokus mot sjøørret og innlandsfisk.

I løpet av programperioden ble det utgitt en større kunnskapsstatus om økologien til laks, som oppsummerte de siste årenes forskning iverksatt blant annet under det tidligere Villaks-programmet (Aas, Ø et. Al: Atlantic Salmon Ecology, 2011, Wiley-Blackwell)

Norsk vannforvaltning har de seneste årene vært preget av EUs vanddirektiv, som Norge har sluttet seg til. Flere av prosjektene har tatt opp aspekter som vannkvalitet, indikatorer og målemetodikk. Det har også vært flere prosjekter på invaderende fremmede arter og deres innflytelse på miljøet. Det tredje største fokusområdet har vært eutrofiering av innsjøer og algeoppblomstringer. På kort sikt er fortsatt store utfordringer knyttet til å finne gode metoder for å kunne måle på den økologiske kvaliteten i sjøer og elver med biologiske indikatorer. Dernest å få løst problemene som blir belyst ved hjelp av disse metodene.

Potensialet er stort for å etablere tettere bånd mellom forskere og brukere på dette feltet, til gjensidig nytte. Det er litt for få eksempler på at brukere som for eksempel sportsfiskere, oppdrettere, vannkraft eller forvaltning har vært involvert i tidlige stadier av forskningen. Muligens kan manglende involvering på noen felter skyldes interessekonflikter og manglende incitament til å delta i forskningsprosjekter. Det har også vært en tendens til at søknader har fokusert på genetik og laks i den marine fasen, og dermed mangler vi stadig kunnskap om hva som begrenser smoltproduksjonen i elvene. For eksempel er dødeligheten av nedvandrende smolt i regulerte vassdrag ennå ikke undersøkt. Det er en utbredt erfaring at samarbeid som starter allerede i prosjektforberedelsesfasen, før søknaden sendes inn, gir langt bedre og mer direkte brukbare resultater enn i prosjekter som trekker inn brukere på senere stadier, ofte til og med så sent som i formidlingsfasen.

Norge er allerede ledende innenfor internasjonal lakseforskning, og har derfor muligheter for å tiltrekke de aller beste utenlandske partnerne og derved høste fordeler av internasjonal teknologi- og kunnskapsutvikling. Der er atskillige eksempler på at ny teknikk og nye metoder, utviklet i utlandet, er anvendt i Norge. Den norske kunnskapen innenfor vannforvaltning er på et høyt nivå, men det er ikke alltid like lett å omsette viten til politiske resultater som faktisk sikrer og forbedrer forholdene for dyr og planter i sjøer og elver.

Synteserapporten har behandlet prosjekter fra temaområdet Vann først og fremst under følgende kapitler: naturmangfold og økosystemtjenester, laksefisk og vannforvaltning. Det henvises til disse kapitlene for nærmere beskrivelser av funn og resultater.

Overgripende temaområde Tvers

Mål for temaområdet:

Frambringe kunnskap om samspillet mellom natur, samfunn og kultur. Målet er å sikre fler- og tverrfaglig forskning på overordnede systemnivåer rettet mot utvikling både av grunnleggende kunnskap og kunnskap til bruk ved politikkutforming og forvaltning. Forskningen skal kople innsikt på tvers av ulike økosystemer, sektorer og/eller administrative grenser, og styrke utviklingen av metoder og modeller for mer omfattende systemstudier.

Temaområdet ble i 2007-2008 nærmere konkretisert gjennom konsultasjoner med forskningsmiljøene i et eget seminar og påfølgende revisjon av programplanen. Det ble iverksatt en egen utlysning på området i 2008 og den tiltrakk seg god søkning på tross av begrensede finansieringsmuligheter. Siden tverrfaglighet var av særlig stor viktighet for dette området tillot utlysningen noe dyrere prosjekter enn ellers, og med opptil 4 års varighet. Det var tidlig en ambisjon om å lansere i det minste to utlysninger, men programmets økonomi tillot ikke mer enn én utlysning.

Totalt er det satt i gang 4 prosjekter for til sammen 31 mill. kroner under dette temaområdet.

Prosjektene tok opp høyst ulike problemstillinger, alle utpreget tverrfaglige: indikatorer for bærekraftig utvikling, avfalls-ressurs-problematikk i tekstilnæringskjeden, forvaltning i eutrofierte nedbørsfelt i et klimaperspektiv, samt endringsdrivere for lokalsamfunn i tundrastrøk sirkumpolært.

Utfordringer framover

Forskningsutfordringer

Det ligger i miljøutfordringenes natur at forvaltningstiltak i mange tilfeller ikke gir raske effekter. I tillegg vil forskningen som danner grunnlag for tiltakene være tidkrevende. Samtidig opplever samfunnet at enkelte miljøutfordringer krever umiddelbare og effektive tiltak, noe som stiller store krav til forskningsmiljøene innenfor disse feltene.

For å støtte opp om en kunnskapsbasert forvaltning, er det viktig at forskningen inngår i en dialog mellom forskere og forvaltere, gjerne inkludert brukermedvirkning, og at forskningsresultater omsettes og formidles på en forståelig og hensiktsmessig måte. Det er nødvendig, men samtidig en utfordring, å få til bedre kobling mellom forskning og miljøovervåkningsprogrammer. Det er også behov for nye metoder for å utvikle bedre forvaltning, ikke minst på tvers av forvaltningsnivåene.

Det har vært og vil fortsatt være viktig med forskning som svarer på spørsmål som er relevant for norsk miljøforvaltning og norske forhold. Samtidig er det viktig at norske forskningsinitiativer er godt forankret i de europeiske forskningstrendene. Som for resten av samfunnet, er globaliseringen viktig i forskningen, både tematisk og med hensyn til samarbeidsformer. På kort sikt er det viktig fortsatt å gi rom for perspektiver og angrepsmåter på de store miljø- og samfunnsutfordringene som ikke nødvendigvis har et like stort fokus på innovasjon som EUs rammeprogram Horisont 2020. Det vil også være viktig å sørge for at det er et balansert forhold mellom antall norske midlertidige vitenskapelige stillinger i utlandet og utenlandske i Norge for å sikre gjensidig kompetanseflyt.

Miljøutfordringer som følger av klimaendringer er i ferd med å endre seg fra å være langsiktige til å være nåtidige. Tilpasning til lavutslippssamfunnet er et viktig nasjonalt mål, men samtidig må miljøaspektene ved ulike klimatiltak kartlegges bedre. Mange av de "tradisjonelle" miljøproblemene forsterkes i et endret klima, for eksempel gjengroing av kulturlandskap, cocktaileffekter av miljøgifter, sykdom- og parasittbelastning og beitetilgang. Nye utfordringer kommer også til, så som invaderende arter og ekstremværhendelser.

Tap av biologisk mangfold og påvirkninger på økosystemtjenester er forventet å være blant samfunnets største utfordringer i lang tid framover. Arealendringer og klimapåvirkninger er sentrale årsaker til disse endringene, og samfunnet står derfor overfor store utfordringer ved omlegging til en grønnere samfunnsutvikling og verdiskaping. Arealbruksutviklingen, herunder urbanisering, påvirker naturressurser, kulturmiljøer og samfunnsutviklingen. Størst er konsekvensene i pressområder nær by og kyst og gjennom overgang til fornybar energi, infrastruktur og fritids-, bolig- og næringsutbygginger, men også i en del rurale områder med arealbruksendringer, inkludert ikke-bruk av areal og gjengroing. Viktige arealbaserte næringer som utmarksbeite, jord- og skogbruk og friluftsliv påvirker og påvirkes.

Det er behov for ny kunnskap og metodikkutvikling for vurdering av samlet belastning på økosystemene, for eksempel i forbindelse med infrastrukturutbygging. Det er også behov for kunnskap knyttet til en mer miljø- og klimatilpasset urbanisering og byutvikling.

Det er fremdeles store utfordringer med å finne gode metoder til å måle økologisk kvalitet i innsjøer og elver ved hjelp av biologiske indikatorer. Påvirkning fra klimaendringer (særlig endrede nedbørsmønstre) og miljøfremmede stoffer vil være viktige forskningsområder knyttet til norsk vannforvaltning. Når det gjelder lakseforskning, vil det fortsatt være stor vekt på forskning om vandringer og oppvekst i havet, samt påvirkninger fra oppdrettsnæring og vannkraftindustri. På noe lengre sikt vil klimaendringer og innflytelse fra ulike nye miljøgifter på laksefisk kunne seile opp som de viktigste forskningsmessige utfordringene.

Det er registrert mer enn 100.000 menneskeskapt kjemiske stoffer i Europa, og det kommer hele tiden flere til. Det vil derfor fortsatt være behov for mer kunnskap og datagrunnlag om nye miljøgifter. Det vil i større grad være behov for å utvikle og anvende verifiserte modeller, som alternativ til å utføre kostbar og tidkrevende testing i laboratorium, der også dyreforsøk i dag er nødvendig.

Det mangler fortsatt tilstrekkelig kunnskap om miljørisiko knyttet til hormonforstyrrende stoffer og nanopartikler, men også eldre miljøgifter som kvikksølv og PCB, blant annet i Arktis, hvor slikt som klimaendringer har medført økte mengder i miljøet. Framover bør forskningen se mer på effekter på økosystemnivå heller enn på individnivå der hvor dette gir bedre grunnlag for forståelse av påvirkningene. Samvirkende effekter (cocktaileffekter) er blant de største utfordringene knyttet til miljøgifter. I dag finnes det ikke gode verktøy for å vurdere risikoen for blandingseffekter av miljøgifter eller hvordan forvaltningen skal håndtere disse. Fra forvaltningens side er det et ønske om at forskningen bidrar til å identifisere de største forurensningstruslene. Og ulike typer landbruksforurensning må håndteres samlet med koordinerte tiltak og virkemidler.

Europeiske forskningsinitiativer utvikles i økende grad mot tverrfaglighet, der naturvitenskapelige og sosioøkonomiske perspektiver integreres. Det vil fortsatt være viktig å holde fokuset på tverrfaglig forskning oppe. Det er likeledes svært viktig at det forskes på, og stilles kritiske spørsmål rundt, utviklingen av en effektiv miljøpolitikk og rammebetingelser, kunnskapsproduksjon og sosial atferd med hensyn til utviklingen av et bærekraftig samfunn.

En utfordring er også å sikre forskningsinfrastruktur, blant annet kostbare analyseapparater. Prisen på slik apparatur er høy og kan være vanskelig å skaffe midler til, samtidig som driftsutgiftene er høye. Det er også viktig å sikre forskningsmidler for å opprettholde de sterke forskningsmiljøene som finnes.

Vedlegg 1: Programstyrets sammensetning

Navn	Rolle	Institusjon	Fra	Til
Christian Dons	Medlem	Miljødirektoratet	15.09.2014	31.12.2015
Geir Dalholt	Observatør	Landbruks- og matdepartementet	29.02.2008	31.12.2015
Geir Grønningsæter	Medlem	Landbruksdirektoratet	15.09.2006	31.12.2015
Göran Ericsson	Medlem	Sveriges landbruksuniversitet	15.09.2010	31.12.2015
Katarina Eckerberg	Medlem	Umeå universitet	12.09.2007	31.12.2015
Marianne Ryghaug	Leder	Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	15.09.2010	31.12.2015
Niels Jepsen	Medlem	Danmarks tekniske universitet	15.09.2010	31.12.2015
Pia Lassen	Medlem	Aarhus Universitet	15.09.2006	31.12.2015
Trine Lise Wahl	Medlem	M8 Eiendom AS	15.09.2010	31.12.2015
Vemund Jaren	Medlem	Miljødirektoratet	15.09.2006	31.12.2015
Anne P. Sæterdal	Medlem		15.02.2008	31.12.2009
Arild Vatn	Leder	Norges miljø- og biovitenskapelige universitet	15.09.2006	15.09.2010
Bente Lise Dagenborg	Observatør	Landbruks- og matdepartementet	15.09.2006	29.02.2008
Birgitta Johansen	Medlem	Riksantikvarieämbetet	15.09.2006	04.12.2007
Ellen Margrethe Basse	Medlem	Aarhus Universitet	15.09.2006	01.06.2007
Erik Framstad	Varamedlem	NINA Oslo, Stiftelsen norsk institutt for naturforskning	15.09.2006	15.09.2010
Jostein Skurdal	Medlem	NINA Naturbruk Lillehammer	15.09.2006	15.09.2010
Kristin Haaland	Medlem	Næringslivets hovedorganisasjon	15.09.2006	01.03.2009
Marit Kjeldby	Medlem	Miljødirektoratet	15.09.2006	15.09.2014

Vedlegg 2: Rådgivende utvalg - sammensetning

Samfunn

Navn	Rolle	Institusjon	Fra-dato	Til-dato
Arne Remmen	Medlem	Aalborg universitet	01.09.2011	31.12.2013
Charlotta Zetterberg	Medlem	Uppsala Universitet	01.06.2010	31.12.2013
Ellen Margrethe Basse	Leder	Aarhus Universitet	01.01.2007	01.06.2007
Gabriel Michanek	Medlem	Luleå Tekniska Universitet	01.03.2008	28.02.2010
Hilde Kyrkjebø	Medlem	Direktoratet for naturforvaltning	01.09.2011	31.12.2013
Katarina	Leder	Umeå Universitet	01.01.2007	31.12.2013

Eckerberg				
Knut Holtan Sørensen	Medlem	Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	01.01.2007	28.02.2010
Per Anker-Nilssen	Medlem	Næringslivets hovedorganisasjon	11.06.2008	31.12.2013
Ronald Fagernes	Medlem		01.05.2007	01.12.2007
Ståle Knudsen	Medlem	Universitetet i Bergen	01.06.2012	31.12.2013
Åse Bøe	Medlem	Finansdepartementet	01.01.2007	28.02.2013

Land

Navn	Rolle	Institusjon	Fra-dato	Til-dato
Birgitte Skar	Medlem	Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	01.01.2007	31.12.2013
Cesilie Aurbakken	Medlem	Norges bondelag	01.01.2007	31.12.2009
Else Marie Løbersli	Medlem	Direktoratet for naturforvaltning	01.01.2011	31.12.2013
Eva Svensson	Medlem	Karlstads universitet	08.06.2009	31.12.2013
Göran Ericsson	Medlem	Sveriges landbruksuniversitet	01.01.2007	31.12.2009
Göran Ericsson	Leder	Sveriges landbruksuniversitet	01.01.2010	31.12.2013
John Peter Fredman	Medlem	Norges miljø- og biovitenskapelige universitet	01.01.2007	31.12.2013
Kristoffer Hylander	Medlem	Stockholms Universitet	01.07.2010	31.12.2013
Laila Nilsen Myklebust	Medlem	Landbruksdirektoratet	01.07.2010	31.12.2013
Peter Hambäck	Medlem	Stockholms Universitet	01.06.2007	31.12.2009
Vemund Jaren	Leder	Direktoratet for naturforvatning	01.01.2007	31.12.2009
Finn Erlend Ødegård	Observatør	Norges bondelag		
Astrid Solberg	Observatør	Norges bondelag		

Vann

Navn	Rolle	Institusjon	Fra-dato	Til-dato
Annette Baattrup-Pedersen	Medlem	Aarhus Universitet	01.01.2014	31.12.2014
Bo Svensson	Medlem	Linköping Universitet	01.01.2007	31.12.2009
Eva Bergman	Medlem	Karlstads universitet	01.01.2009	31.12.2009
Eva Skarbøvik	Medlem	Bioforsk Miljø	01.01.2014	31.12.2014
Finn Erlend Ødegård	Medlem	Norske lakseelver	01.01.2007	31.12.2008
Jan Henning L'Abée-Lund	Medlem	Norges vassdrags- og energidirektorat	01.01.2007	31.12.2014
Jostein Skurdal	Leder	NINA Naturbruk Lillehammer	01.01.2007	31.12.2009

Niels Jepsen	Medlem	Danmarks tekniske universitet	01.01.2007	31.12.2009
Niels Jepsen	Leder	Danmarks tekniske universitet	01.01.2010	31.12.2014
Steinar Sandøy	Medlem	Direktoratet for naturforvaltning	01.01.2007	31.12.2014

Forurens

Navn	Rolle	Institusjon	Fra-dato	Til-dato
Bjørn Gimming	Medlem	Norges bondelag	01.03.2008	31.12.2014
Bjørn Munro Jenssen	Medlem	Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	01.01.2007	31.12.2007
Bo Elberling	Medlem	Københavns Universitet	01.05.2008	31.12.2009
Cecilie R-F Skarning	Medlem	Norsk industri	01.01.2012	31.12.2014
Christian Dons	Medlem	Miljødirektoratet	01.01.2007	31.12.2014
Deborah Helen Oughton	Medlem	Norges miljø- og biovitenskapelige universitet	01.01.2007	31.12.2007
Erle Grien Astrup	Medlem	ELKEM AS	01.01.2007	31.12.2009
Jarle Klungsøy	Medlem	Havforskningsinstituttet	01.03.2008	31.12.2014
Peter Holm	Medlem	Københavns Universitet	01.01.2011	31.12.2014
Pia Lassen	Leder	Aarhus Universitetg	01.01.2007	31.12.2014

Vedlegg 3: Miljø 2015s inntekter 2007-2015

År/departement	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
MD/KLD	44,6	45,7	45,7	45,7	44,9	45,9	50,9	52,2	52,0
LMD	9,2	9,2	9,2	9,2	4,3	4,3	5,3	5,6	5,6
Jordbruksavtale-partene	5,0	3,0	6,0	6,0	5,0	1,5	5,5	5,0	4,0
KD	5,0	5,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	12,0
KMD								6,0	6,0
FKD	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5		
NHD/NFD	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	2,0	2,0
UD	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5				
FIN	0,2								
Sum Miljø 2015	67,4	66,3	70,3	70,3	63,7	59,7	69,7	76,7	81,6
Kina-prog./UD					1,6	5,3	7,2	6,2	0,5
India-prog./UD								6,2	3,8
Orklagaven			1,2	1,4	1,2	0,3	0,2		
NORKLIMA						1,0			
Sum forvaltet av Miljø 2015	67,4	66,3	71,5	71,7	66,5	66,2	77,1	89,1	85,9

Miljø 2015s inntekter i hele perioden er 625,6 mill. kroner. Programmet har i samme periode forvaltet totalt 661,8 mill. kroner.

Vedlegg 4: Utlysninger

Søknadsfrist	Tema	Temaområde	Mill. kr. utlyst	Samlet	Miljø 2015 bidrag	Tilleggsinformasjon
30.11.2006	Forurensningsforskning	FORURENS	30			Forskerprosjekt, doktorgrads-stipend, post-doktorstipend
29.08.2007	Miljøforskning	SAMUNN, LAND, VANN, FORURENS	180			Forskerprosjekt, doktorgrads-stipend, post-doktorstipend; To-faset behandling, frist for skisse-søknader 18.04.07
04.06.2008	Miljøforskning	LAND, TVERS	57			Forskerprosjekt, doktorgrads-stipend, post-doktorstipend
16.06.2008	Biodiversity: linking scientific advancement to policy and practice	Biomangfold	3	€14,2M	Ca. €300k	BiodivERsA fellesutlysning

04.06.2009	Miljøforskning	FORURENS, SAMFUNN, VANN	58			Forskerprosjekt, doktorgrads-stipend, post-doktorstipend, kompetanse-prosjekt med brukermedvirk- ning, Nettverk- og formidlingstiltak
14.10.2009	Miljøforskning		0,5			Nettverk- og formidlingstiltak, utenlandsopphold og gjesteforsker-stipend
03.06.2010	Miljøforskning		0,25			Nettverk- og formidlingstiltak
03.06.2010	Miljøforskning	SAMFUNN, LAND	64			Forskerprosjekt, kompetanse-prosjekt med brukermedvirkning
13.10.2010	Miljøforskning		0,25			Nettverk- og formidlingstiltak
01.12.2010	Bilateralt forsknings- samarbeid med Kina	Klima - og miljøforskning	45	45	23	Forskerprosjekt, sam- arbeid med NORKLIMA og Chinese Academy of Science (CAS)
08.06.2011	Miljøforskning		0,3			Nettverk- og formidlingstiltak
08.06.2011	Miljøforskning	LAND	33			Forskerprosjekt, herunder 1 mill. kroner fra NORKLIMA
30.11.2011	Miljøforskning		0,3			Nettverk- og formidlingstiltak
30.05.2012	Bilateralt forsknings- samarbeid med India	Miljø- forskning	12			Forskerprosjekt, sam- arbeid med Department of Science and Technology (DST)
30.05.2012	Miljøforskning	VANN, FORURENS	59			Forskerprosjekt
30.05.2012	Miljøforskning		0,3			Nettverk- og formidlingstiltak
28.11.2012	Miljøforskning		0,3			Nettverk- og formidlingstiltak
16.02.2012	Biodiversity dynamics: developing scenarios, identifying tipping points and improving resilience	Biomangfold	4	€8,8M	Ca. €520k	BiodivERsA fellesutlysning
29.05.2013	Miljøforskning		0,3			Nettverk- og formidlingstiltak
29.05.2013	Miljøforskning	SAMFUNN, LAND	65			Forskerprosjekt
16.10.2013	Invasive Species and Biological Invasions	Biomangfold	3	Ca. €7M	Ca. €400k	BiodivERsA fellesutlysning
21.05.2014	Miljøforskning		0,3			Nettverk- og formidlingstiltak

03.09.2014	Økosystempåvirkning	FORURENS, LAND	240	240	50	Forskerprosjekt, fellesutlysning med Klimaforsk, Havet og kysten og Polarforskningsprogrammet
03.09.2014	Miljøforskning	VANN, LAND	45			Forskerprosjekt
15.10.2014	Miljøforskning		0,3			Nettverk- og formidlingstiltak
09.09.2015	Miljøforskning		0,5			Utenlandsopphold
Løpende	Miljøforskning		0,5			Nettverk- og formidlingstiltak

Vedlegg 5: Prosjektliste for Miljø 2015; forskerprosjekter

Prosj.nr	Akronym	Prosjekttittel	Undertema	Prosjekttype	Prosjektansvarlig	Prosjektleder	Fra dato	Til dato	Budsjett NFR
181888		FORURENS: Nuclear receptor targets for endocrine disrupting effects - mechanisms of action for emerging pollutants?	FORURENS	Prosjektstotte	Matematisk-naturvitenskapelig fakultet, Universitetet i Bergen	Marte Rusten	01.07.2007	01.12.2011	7 323 000
181918	REDUCE	FORURENS: Reduced pesticide loads and risks in cropping system	FORURENS	Prosjektstotte	Bioforsk Plantehelse	Kirsten Semb Tørresen	01.06.2007	31.12.2011	6 180 000
181919		FORURENS: Mercury and POPs in the vertically migrating <i>Mysis relicta</i> in Lake Mjøsa: quantifying the uptake from sediments and prey	FORURENS	Prosjektstotte	NIVA Norsk institutt for vannforskning	Brit Lisa Skjelkvåle	01.01.2007	29.02.2008	300 000
181924		FORURENS: Occurrence and fate of springtime atmospheric deposition of mercury in the Arctic	FORURENS	Prosjektstotte	Institutt for kjemi, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	Torunn Berg	01.07.2007	01.03.2011	3 375 000
181928		FORURENS: Trace metals (Cd, Zn and Hg) in multiple stressed environments: effects on microbial communities and functions in soils	FORURENS	Prosjektstotte	Institutt for miljøvitenskap, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet	Åsgeir Rossebø Almås	01.11.2007	01.01.2012	3 824 000
181937	PRECIP	FORURENS: Importance of climate and chemical composition of precipitation on distribution and behaviour of radiocaesium in terrestrial ecosy	FORURENS	Prosjektstotte	Fakultet for naturvitenskap og teknologi, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	Eiliv Steinnes	01.06.2007	01.03.2010	1 086 000

181947	RAPTOR	FORURENS: Persistent organic pollutants and natural stress in avian top predators of northern ecosystems; potential vulnerability to environ	FORURENS	Prosjektstotte	NINA Norsk institutt for naturforskning	Jan Ove Bustnes	10.01.2007	31.12.2011	5 555 000
183424	ForestMercury	FORURENS: Effects of catchment processes and forest management in boreal forests on Hg and MeHg in surface waters	FORURENS	Prosjektstotte	NIVA Norsk institutt for vannforskning	Heleen de Wit	01.01.2008	31.03.2011	3 600 000
183437		FORURENS: Understanding Long-Range Atmospheric Transport Behaviour of Emerging Persistent Organic Pollutants (POPs)	FORURENS	Prosjektstotte	NILU Norsk institutt for luftforskning	Martin Schlabach	01.01.2008	30.09.2012	4 366 000
183758	NanoTrace	FORURENS: Development of methods for tracing nanoparticles in the environment	FORURENS	Prosjektstotte	Norges miljø- og biovitenskapelige universitet	Deborah Helen Oughton	01.01.2008	01.03.2010	1 936 000
183759	SEALINK	FORURENS: Models and stable isotopes to quantify sources of nutrients transported by rivers to the sea: atmospheric deposition, land sources	FORURENS	Prosjektstotte	NIVA Norsk institutt for vannforskning	Richard F. Wright	01.04.2008	01.03.2011	2 502 000
183762		FORURENS: Effects-directed identification of emerging substances	FORURENS	Prosjektstotte	NIVA Norsk institutt for vannforskning	Kevin V. Thomas	01.03.2008	01.04.2014	3 628 000
183920	SWEETS	FORURENS: Environmental effects of the new low-calorie sweetener sucralose	FORURENS	Prosjektstotte	NILU Norsk institutt for luftforskning	Henrik Kylin	01.04.2008	01.03.2011	2 100 000

183923		FORURENS: Bioaccumulation and endocrine disruptive effects of POPs in trout from Lake Mjøsa and an upstream reference population	FORURENS	Prosjektstotte	Institutt for biologi, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	Eugen Gravningen Sørmo	06.03.2008	06.05.2011	3 700 000
196191		FORURENS: Integrated Modeling and Monitoring of Emerging Organic Contaminants in the Nordic Region	FORURENS	Prosjektstotte	NILU Norsk institutt for luftforskning	Knut Breivik	01.04.2010	31.03.2014	4 412 500
196270	ENPERA	FORURENS: Engineered nanoparticle interactions with the environment: towards a better understanding of the risk they pose	FORURENS	Prosjektstotte	NIVA Norsk institutt for vannforskning	Kevin V. Thomas	01.03.2010	01.07.2014	4 350 000
196295	MERINO	FORURENS: Environmental mercury in Norway: biogeochemical, microbiological and bioaccumulation processes driving increased mercury in fish	FORURENS	Prosjektstotte	NIVA Norsk institutt for vannforskning	Thorjörn Larssen	01.04.2010	30.06.2014	5 750 000
196318	alterREACH	FORURENS: Non-animal (alternative) testing methods for REACH	FORURENS	Prosjektstotte	NIVA Norsk institutt for vannforskning	Knut-Erik Tollefsen	01.08.2010	30.09.2015	5 200 000
221373		Forurens: Is the cocktail effect of environmental contaminants a threat for Arctic fish populations?	FORURENS	Prosjektstotte	Akvaplan niva	Anita Evenset	01.01.2013	31.12.2015	4 512 000
221391	NanoCHARM	FORURENS Nanoparticle Characterisation in Environmental Media: Linking exposure to effects	FORURENS	Prosjektstotte	Institutt for miljøvitenskap, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet	Deborah Helen Oughton	01.03.2013	31.12.2016	5 000 000

221394		FORURENS- Strategies for implementation of sound cereal production methods with low loss of pesticides and phosphorus	FORURENS	Prosjektstotte	Bioforsk Plantehelse	Marianne Stenrød	01.01.2013	01.07.2016	5 000 000
221418		Forurens: Mercury in the Arctic: The roles that atmosphere, aerosols, snow and ground play on the mercury cycle at Ny-Ålesund.	FORURENS	Prosjektstotte	Institutt for kjemi, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	Torunn Berg	01.07.2013	01.07.2016	5 000 000
221440	WASTEFFECT	WASTEFFECT - Life cycle effects of emerging contaminants in waste	FORURENS	Prosjektstotte	NGI Norges geotekniske institutt	Hans Peter Arp	01.01.2013	31.12.2015	4 542 000
221455	EDRISK	Adverse Outcome Pathways for Endocrine Disruption in Daphnia magna, a conceptual approach for mechanistically-based Risk assessment	FORURENS	Prosjektstotte	NIVA Norsk institutt for vannforskning	Knut-Erik Tollefsen	01.04.2013	31.03.2017	4 857 000
222259	NORDIC-LACS	Pollution - NORDIC LAKE exposure to Cyclic Siloxanes: assessment of transport, distribution and fate	FORURENS	Prosjektstotte	NILU Norsk institutt for luftforskning	Nicholas Alexander Warner	01.01.2013	29.02.2016	4 356 000
183176	ROSA III	LAND: Comparing, contrasting and integrating large carnivore predation and hunter harvest into sustainable ecosystem management	LAND	Prosjektstotte	NINA Norsk institutt for naturforskning	John D. C. Linnell	01.01.2008	01.01.2012	8 646 000
183182		LAND: Policy for harmonising national park management and local business development	LAND	Prosjektstotte	Vestlandsforskning	Stefan Gössling	01.01.2008	01.01.2012	3 811 000
183268		LAND: Long-term ecological effects of sheep grazing in alpine ecosystems and its integration with management	LAND	Prosjektstotte	Biologisk institutt, Universitetet i Oslo	Atle Mysterud	01.01.2008	30.06.2012	7 100 000

183300		LAND: Cultural heritage as an asset for economic added value; selection processes from a coast - inland perspective	LAND	Prosjektstotte	Norsk senter for bygdeforskning	Karoline Daugstad	01.01.2008	30.05.2012	4 100 000
183318		LAND: Norwegian Insect Red Lists 2010 and 2015: optimising the use of species occurrence data for objective evaluation of endangered status	LAND	Prosjektstotte	Naturhistorisk museum, Universitetet i Oslo	Vladimir Gusarov	01.08.2008	01.01.2014	2 800 000
183385	CoCoviN	LAND: Conservation Covenants in Norway (CoCoviN) - moderating conflicts, reducing bio-diversity loss and improving resource management?	LAND	Prosjektstotte	NINA Norsk institutt for naturforskning	Odd Inge Vistad	01.01.2008	01.01.2013	3 000 000
184036		LAND: Towards sustainable management of moose, red deer and their food resources	LAND	Prosjektstotte	NINA Norsk institutt for naturforskning	Erling Johan Solberg	01.01.2008	01.01.2013	5 500 000
184059		LAND: Fire history in Trillemarka	LAND	Personlig stipend	Norsk institutt for skog og landskap	Jørund Rolstad	01.01.2008	01.01.2012	2 250 000
184065	SILPAS	LAND: Trees as drivers of silvopastoral system function	LAND	Prosjektstotte	NINA Norsk institutt for naturforskning	Graciela M. Rusch	01.01.2008	01.01.2012	3 808 000
184067		LAND: Local heritage values and cultural heritage plans in urban fringe areas	LAND	Prosjektstotte	NIKU Norsk institutt for kulturminneforskning	Grete Swensen	01.02.2008	31.03.2011	2 700 000

184099		LAND: How to prevent invasion of alien species onto urban hills and coastal heathland ecosystems: Sustaining biodiversity in cultural lands	LAND	Prosjektstotte	Samfunnsvitenskapelig fakultet, Universitetet i Bergen	Ole R. Vetaas	01.04.2008	01.01.2012	6 800 000
184107		LAND: A new model approach to assess genetically modified plants: their ecotoxicity and potential interactions with environmental pollutants	LAND	Prosjektstotte	GenØk Senter for biosikkerhet	Thomas Bøhn	01.01.2008	30.06.2012	6 400 000
184119	VEGA 2045	LAND: VEGA 2045: World heritage and local knowledge - integrated modelling and scenario building for nature and cultural heritage management	LAND	Prosjektstotte	NINA Norsk institutt for naturforskning	Olav Skarpaas	06.01.2008	01.10.2014	5 500 000
184126		LAND: Testing and adapting recreational planning systems to urban woodlands	LAND	Prosjektstotte	NINA Norsk institutt for naturforskning	Vegard Gundersen	01.07.2008	01.01.2012	1 800 000
184133		LAND: Driving forces in vegetation dynamics and their consequences for ecosystem services	LAND	Prosjektstotte	Matematisk-naturvitenskapelig fakultet, Universitetet i Bergen	John-Arvid Grytnes	01.01.2008	01.01.2012	4 250 000
184137		LAND: There is more to the picture than meets the eye - endophytic fungi in boreal forest bryophytes	LAND	Prosjektstotte	Norges miljø- og biovitenskapelige universitet	Mikael Ohlson	01.03.2008	01.03.2014	3 900 000
184140	EcoFinn	LAND: Ecosystem Finnmark (EcoFinn): Ungulate overabundance, trophic cascades and subsidies	LAND	Prosjektstotte	Fakultet for biovitenskap, fiskeri og økonomi, Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet	Rolf Anker Ims	01.07.2008	31.07.2013	9 500 000

189941	Til kysten	LAND: Accessibility, privacy and barriers for outdoor recreation along the coast	LAND	Prosjektstotte	NINA Norsk institutt for naturforskning	Odd Inge Vistad	01.04.2009	01.01.2013	3 100 000
189944		LAND: Angler and hunting tourism: potential conflicts and impacts on present practices of hunting and angling	LAND	Prosjektstotte	NINA Norsk institutt for naturforskning	Ketil Skogen	01.01.2009	01.01.2012	3 200 000
189969	GOVERE C	LAND: Conditions for sustainable management of urban recreational landscapes. May governance and accessibility be valuable tools?	LAND	Prosjektstotte	Institutt for landskapsplanlegging, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet	Knut Bjørn Stokke	01.01.2009	01.01.2013	3 872 000
189986	Millstone	LAND: The Norwegian Millstone Landscape	LAND	Prosjektstotte	NGU Norges geologiske undersøkelse	Gurli B. Meyer	01.03.2009	01.09.2012	4 000 000
190044	DYLAN	LAND: Towards a new framework for the management of both cultural and natural heritage in upland Landscape Conservation Areas (LCA) in Norway	LAND	Prosjektstotte	Vitenskapsmuseet, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	Gunnar Austrheim	01.01.2009	01.01.2013	5 668 000
190073	PAINFUL HERITAG E	LAND: PAINFUL HERITAGE. Cultural landscapes of the Second World War in Norway. Phenomenology, Lessons and Management systems	LAND	Prosjektstotte	Vitenskapsmuseet, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	Marek E. Jasinski	01.02.2009	01.01.2012	4 946 000
190818		LAND: The post-medieval archaeological resource in and around Norwegian towns: heritage potential, protection and management	LAND	Prosjektstotte	NIKU Norsk institutt for kulturminneforskning	Knut Paasche	01.01.2009	01.01.2015	6 500 000

203784		LAND: Local ideals, models and practice in natural resource management. Does local management matter?	LAND	Prosjektstotte	Institutt for landskapsplanlegging, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet	Eirin Hongslo	01.09.2011	31.12.2015	4 688 000
203786	TickDeer	LAND: Partial migration of red deer and tick distribution at the altitudinal colonization border (TickDeer)	LAND	Prosjektstotte	Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo	Atle Mysterud	01.04.2011	31.03.2015	4 750 000
203788	REINMAN	LAND: Regional planning and wild reindeer management	LAND	Prosjektstotte	NINA Norsk institutt for naturforskning	Bjørn Petter Kaltenborn	01.03.2011	31.03.2014	4 550 000
203804	BioDiverse	LAND - Terrestrial biodiversity through time - novel methods and their applications	LAND	Prosjektstotte	UNI Research, Universitetet i Bergen	Anne Elisabeth Bjune	01.04.2011	31.12.2014	4 579 000
203808	PATHEXT	LAND - Habitat fragmentation and pathways to extinction in dead-wood dependent fungi	LAND	Prosjektstotte	Naturhistorisk museum, Universitetet i Oslo	Karl-Henrik Larsson	01.01.2011	31.12.2015	4 419 000
203822		LAND: Ash dieback in Norway - causes, impact and control	LAND	Prosjektstotte	Norsk institutt for skog og landskap	Halvor Solheim	01.04.2011	01.01.2015	4 679 000
204342	MIGRAPOP	LAND: Adaptive management of migratory populations; developing novel tools at the interface between ecology, economy, agriculture and society	LAND	Prosjektstotte	NINA Norsk institutt for naturforskning	Ingunn Tombre	01.01.2011	01.01.2014	4 700 000
204403	EcoDynDeer	LAND: Ecological dynamics by wild ungulate grazing	LAND	Prosjektstotte	Høgskulen i Sogn og Fjordane	Stein Joar Hegland	01.04.2011	31.12.2016	4 654 000

204420		LAND: Managing protected areas in a time of internationalization	LAND	Prosjektstotte	FNI Fridtjof Nansens Institutt	Ole Kristian Fauchald	01.01.2011	01.07.2015	4 000 000
204430	SAMBA-CAR-ReCover	LAND: SAR Monitoring of the Brazilian Amazon and Central African Rainforests - a PhD project to support EU FP7 ReCover	LAND	Prosjektstotte	NORUT Northern Research institute	Jörg Haarpaintner	01.04.2011	31.12.2015	3 754 000
212882		Cultural history, cultural heritage management and mediation in a South Sámi and Norse borderland	LAND	Prosjektstotte	NIKU Norsk institutt for kulturminneforskning	Hilde Rigmor Amundsen	01.01.2012	28.02.2016	4 100 000
212885	Urban WATCH	LAND: Cultural Heritage and Water Management in Urban Planning	LAND	Prosjektstotte	NIVA Norsk institutt for vannforskning	Pawel Krzeminski	01.04.2012	31.03.2015	4 000 000
212897	MANECO	LAND-Managing ecosystem services in low alpine cultural landscapes through livestock grazing	LAND	Prosjektstotte	Vitenskapsmuseet, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	Gunnar Austrheim	01.01.2012	31.08.2015	3 650 000
212900	InSituFarms	LAND: Archaeological Deposits in a Changing Climate. In Situ Preservation of Farm Mounds in Northern Norway.	LAND	Prosjektstotte	NIKU Norsk institutt for kulturminneforskning	Knut Paasche	01.01.2012	31.12.2015	4 510 000
212919	ROSA IV	LAND: At the interface between science and policy for large carnivores: science for policy, science of policy, and science in policy	LAND	Prosjektstotte	NINA Norsk institutt for naturforskning	John D. C. Linnell	01.03.2012	30.09.2015	4 500 000

212926		LAND-How do children experience nature? Meaning-making and socialization to outdoor life.	LAND	Prosjektstotte	NINA Norsk institutt for naturforskning	Margrete Skår	01.04.2012	01.06.2015	4 000 000
213263	SPARC	LAND: SPARC. Snow Patch Archaeology Research Cooperation - The effects of climate change on vulnerable high mountain heritage environments.	LAND	Prosjektstotte	Vitenskapsmuseet, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	Birgitte Skar	01.01.2012	30.06.2016	4 580 000
213291	NFIX	LAND- Ecological effects of expanding nitrogen-fixing species in vulnerable ecosystems	LAND	Prosjektstotte	Bioforsk Vest Særheim	Hans Martin Hanslin	01.03.2012	31.12.2015	4 500 000
230275	DeerUnit	LAND: Delimiting functional management units for partially migratory deer populations (DeerUnit)	LAND	Prosjektstotte	Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo	Atle Mysterud	01.05.2014	15.04.2018	4 400 000
230278	ENGKAL L	LAND: Integrating scientific and traditional knowledge in adaptive management of semi-natural hay meadows.	LAND	Prosjektstotte	Bioforsk	Sølvi Wehn	15.02.2014	15.02.2017	4 400 000
230279	PolliClim	LAND: Pollination; an ecosystem service affected by climate change	LAND	Prosjektstotte	Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo	Anders Nielsen	01.02.2014	31.01.2017	4 400 000
230296	Mana_Forest	Land: Man and forests - an evaluation of management strategies for reduced deforestation and forest degradation	LAND	Prosjektstotte	Norges miljø- og biovitenskapelige universitet Noragric	Arild Vatn	01.01.2014	31.12.2016	5 900 000
230307	TESL	Tailoring the ecosystem services approach to landscape level management (TESL)	LAND	Prosjektstotte	NINA Norsk institutt for naturforskning	Bjørn Petter Kaltenborn	01.07.2014	01.07.2017	4 400 000

230329	GEESE BEYOND BORDERS	Adaptive goose management beyond borders	LAND	Prosjektstotte	NINA Norsk institutt for naturforskning	Ingunn Tombre	01.01.2014	31.12.2016	4 400 000
230330	CultEs	CultES - Assessing spatially explicit cultural ecosystem services for adaptive management in the Alpine North	LAND	Prosjektstotte	Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet	Vera Helene Hausner	05.05.2014	05.05.2017	4 321 000
230335	ADMAN	Adaptive management: Is there a golden toolbox hidden behind a buzz word and a utopian panacea?	LAND	Prosjektstotte	NINA Norsk institutt for naturforskning	Vegard Gundersen	01.01.2014	31.12.2016	4 400 000
243714	Heritagero utes	Heritage routes - new requirements for use of instruments and forms of collaboration in heritage management	LAND	Prosjektstotte	NINA Norsk institutt for naturforskning	Hogne Øian	01.01.2015	31.12.2017	5 850 000
243724	FRAGLA	From Fragmented to Integrated Landscape Management. Values of Green Cultural Heritage and implications for future policies and practises	LAND	Prosjektstotte	Norges miljø- og biovitenskapelige universitet	Annegreth Dietze-Schirdewahn	01.01.2015	31.12.2017	5 165 000
183340		SAMFUNN: Consistency in Environmental Law	SAMFUNN	Prosjektstotte	Juridisk fakultet, Universitetet i Oslo	Endre Stavang	01.01.2008	30.09.2015	7 000 000

183350	ENGOV	SAMFUNN: Environmental policy and human action	SAMFUNN	Personlig stipend	Norges miljø- og biovitenskapelige universitet	Arild Vatn	15.08.2008	15.03.2014	3 000 000
183352	Newcomers to the farm	SAMFUNN: Newcomers to the farm, Atlantic salmon between the wild and the industrial	SAMFUNN	Prosjektstotte	Sosialantropologisk institutt, Universitetet i Oslo	Marianne Elisabeth Lien	01.10.2008	31.08.2013	3 089 500
183375		SAMFUNN: Can a combination of policy instruments increase the effectiveness and public acceptability of environmental policies?	SAMFUNN	Prosjektstotte	CICERO Senter for klimaforskning	Hege Westskog	01.08.2008	31.03.2015	3 000 000
183391		SAMFUNN: Manufacturing legitimacy of environmental policy	SAMFUNN	Personlig stipend	Sosiologisk institutt, Universitetet i Bergen	Olav Korsnes	04.08.2008	31.08.2013	2 167 353
183549	Voices of Nature	SAMFUNN: Voices of Nature - Representing nature in environmental policy negotiations	SAMFUNN	Prosjektstotte	Humanistisk fakultet, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	Per Østby	01.01.2008	31.10.2013	6 000 000
183573	LEISURE	SAMFUNN: Leisure and Sustainable Development: part of the problem or part of the solution?	SAMFUNN	Prosjektstotte	Vestlandsforskning	Carlo Aall	01.01.2008	01.01.2011	4 107 000
183575		SAMFUNN: Professionalism and pragmatism? The management of environmental knowledge and interdisciplinarity in consulting companies	SAMFUNN	Prosjektstotte	Humanistisk fakultet, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	Vivian Anette Lagesen	01.07.2008	01.06.2013	5 118 000

183593		SAMFUNN: Norms, green agents and environmental policy	SAMFUNN	Prosjektstotte	Frischsenteret for samfunnsøkonomisk forskning	Rolf Golombek	01.01.2008	31.03.2013	7 005 000
196199		SAMFUNN: Managing Thresholds and Uncertainty in Resource Economics	SAMFUNN	Prosjektstotte	Frischsenteret for samfunnsøkonomisk forskning	Eric Nævdal	01.04.2010	30.06.2014	4 932 000
196208		SAMFUNN: Regulations, markets and consumer self-regulation in global sustainable development. A comparison of three European countries	SAMFUNN	Prosjektstotte	SIFO Statens institutt for forbruksforskning	Unni Kjærnes	01.03.2010	31.01.2014	5 000 000
196224		SAMFUNN: Sustainable Companies - how to make companies contribute effectively to mitigation of climate change	SAMFUNN	Prosjektstotte	Juridisk fakultet, Universitetet i Oslo	Beate Sjøfjell	01.07.2010	01.01.2014	5 895 000
196228		SAMFUNN: Toxics Diplomacy and Trade: Norway in International Cooperation on Hazardous Substances and Trade	SAMFUNN	Prosjektstotte	FNI Fridtjof Nansens Institutt	Olav Schram Stokke	01.08.2010	01.10.2013	3 000 000
196407	WAPABA T	SAMFUNN: Water Pollution Abatement in a system of Multi-level Governance: A study of Norway's implementation of EUs Water Framework Directive	SAMFUNN	Prosjektstotte	NIBR Norsk institutt for by- og regionforskning	Jan Erling Klausen	01.07.2010	31.12.2013	5 000 000

204339	EcoEnvi	SAMFUNN: (When) are economic instruments environmentally effective? The case of transport sector	SAMFUNN	Prosjektstotte	TØI Transportøkonomisk institutt	Farideh Ramjerdi	04.01.2011	01.01.2014	3 500 000
204348	BIOPOLICY	SAMFUNN: Biodiversity and Nature Index: Understanding, adaptive planning, and economic policy means for management of open lowlands and forest	SAMFUNN	Prosjektstotte	SSB Statistisk sentralbyrå	Iulie Margrethe Aslaksen	01.01.2011	31.01.2015	3 500 000
204370	CUBI	SAMFUNN: Cultures of Biodiversity: Perceptions and Practices.	SAMFUNN	Prosjektstotte	Samfunnsvitenskapelig fakultet, Universitetet i Oslo	Signe Lise Howell	01.01.2011	30.04.2015	3 750 000
204559		SAMFUNN: Intergenerational and intragenerational equity in climate policy	SAMFUNN	Prosjektstotte	Frischsenteret for samfunnsøkonomisk forskning	Snorre Kverndokk	01.08.2011	31.03.2014	3 494 000
204585		SAMFUNN: Norwegian Biodiversity Policy in the Interface between European Legislation and Multilateral Environmental Treaties: the Seed Issue	SAMFUNN	Prosjektstotte	FNI Fridtjof Nansens Institutt	Leif Christian Jensen	01.02.2011	01.09.2015	3 500 000
204600		SAMFUNN: Preventing environmental effects of products through producer responsibility	SAMFUNN	Prosjektstotte	Juridisk fakultet, Universitetet i Oslo	Endre Stavang	01.07.2011	31.10.2016	3 675 000

230313	RESACTR A	Where and how should we build our homes? - Residential location, activity participation and travel behavior	SAMFUNN	Prosjektstotte	Norges miljø- og biovitenskapelige universitet	Petter Næss	01.04.2014	31.03.2017	5 000 000
230319	ARCTICFRONT	The Arctic as a Mining Frontier: Sacrifice zones or sustainable development?	SAMFUNN	Prosjektstotte	Universitetet i Nordland	Grete Kaare Hovelsrud	01.01.2014	31.12.2016	5 000 000
230351	GRUS	SAMFUNN: Green Urban Spaces - the role of the cemetery in multicultural and inter-religious urban contexts	SAMFUNN	Prosjektstotte	NIKU Norsk institutt for kulturminneforskning	Grete Swensen	01.01.2014	31.12.2016	4 800 000
230365	BREV	Bringing environmental knowledge into action: Environmental knowledge management in Norwegian local governments	SAMFUNN	Prosjektstotte	Humanistisk fakultet, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	Vivian Anette Lagesen	01.01.2014	01.08.2017	5 235 000
230374		Designing knowledge-based management systems for environmental governance in Norway	SAMFUNN	Prosjektstotte	FNI Fridtjof Nansens Institutt	Kristin Rosendal	01.04.2014	31.10.2016	5 000 000
230623	UrbaKnow	Blurred Borders: Urbanization, Knowledge-Policy and Cross-Disciplinary Interaction for Sustainable Cities	SAMFUNN	Prosjektstotte	CIENS Forskningscenter for miljø og samfunn	Vibeke Nenseth	01.01.2014	31.12.2016	4 950 000
189960	TEXTILE WASTE	TVERS: From waste to material resources in a cradle to cradle perspective: A stakeholder approach within the textile value chain.	TVERS	Prosjektstotte	SIFO Statens institutt for forbruksforskning	Ingun Grimstad Klepp	01.03.2009	01.03.2014	4 384 000
190028	EUTROPIA	TVERS: Watershed EUTROphication management through system oriented process modelling of Pressures, Impacts	TVERS	Prosjektstotte	Kjemisk institutt, Universitetet i Oslo	Rolf David Vogt	01.01.2009	31.08.2013	9 046 000

		and Abatement actions.							
190054	SDI	TVERS: Sustainable development indicators (SDI) in the context of the precautionary principle	TVERS	Prosjektstotte	SSB Statistisk sentralbyrå	Iulie Margrethe Aslaksen	01.01.2009	01.01.2012	9 000 000
192040	TUNDRA	TVERS: Drivers of change in circumpolar tundra ecosystems (TUNDRA)	TVERS	Prosjektstotte	Fakultet for biovitenskap, fiskeri og økonomi, Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet	Vera Helene Hausner	01.01.2010	30.10.2014	9 000 000
183286	HYDBIO-UPSCALE	VANN: Upscaling biological data, processes and models in relation to hydrological processes and models to catchment scale	VANN	Prosjektstotte	SINTEF Energi	Lena S. Tøfte	01.01.2008	03.03.2011	2 500 000
183360		VANN: Towards a better understanding of bloom-forming toxic cyanobacteria	VANN	Prosjektstotte	NIVA Norsk institutt for vannforskning	Thomas Rohrlack	01.01.2008	01.01.2013	5 100 000
183372		VANN: Long term dynamic changes in an alpine-boreal watershed as reflected in the benthic fauna	VANN	Prosjektstotte	Vitenskapsmuseet, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	Kaare Aagaard	01.05.2008	03.03.2011	700 000
183982		VANN: Management of wild Atlantic salmon and escaped farmed salmon: Economic drivers, impacts and conflicts.	VANN	Prosjektstotte	Senter for økonomisk forskning, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	Anders Skonhoft	01.05.2008	30.04.2011	3 019 000
183984		VANN: Long-term effects of a biological invasion	VANN	Prosjektstotte	Norges fiskerihøgskole, Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet	Per-Arne Amundsen	01.04.2008	31.12.2011	3 000 002

183986	CPmonitor	VANN: Advanced monitoring of the introduced crayfish plague (<i>Aphanomyces astaci</i>) for improved management of endangered freshwater crayfish	VANN	Prosjektstotte	Veterinærinstituttet	Trude Vrålstad	17.11.2008	08.02.2013	4 167 000
183989		VANN: Declining long-term trends in Atlantic salmon abundance: inferring mechanisms using catch data for Norway and Scotland.	VANN	Prosjektstotte	Biologisk institutt, Universitetet i Oslo	Leif Asbjørn Vøllestad	01.04.2008	30.04.2011	2 755 000
183992	SalPop	VANN: Population-limiting mechanisms for Atlantic salmon during early estuarine and coastal migration	VANN	Prosjektstotte	NINA Norsk institutt for naturforskning	Bengt Finstad	01.01.2008	31.12.2011	5 000 000
184002	BIOCLAS S-FRESH	VANN: Biological indicators for classification of ecological status in freshwater	VANN	Prosjektstotte	NIVA Norsk institutt for vannforskning	Anne Lyche Solheim	02.01.2008	31.03.2013	6 300 000
184007		VANN: Quantitative and population genetic models for the effect of escaped farmed salmon on genetic variation and fitness in wild population	VANN	Prosjektstotte	Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	Jarle Tufto	01.01.2008	01.01.2012	3 765 000
196332		VANN: Allee effects in Atlantic salmon caused by parasite infestation and interspecific hybridisation with brown trout	VANN	Prosjektstotte	NINA Norsk institutt for naturforskning	Kjetil Hindar	01.01.2010	30.06.2013	6 300 000
196336	COMSAT	VANN: Biodiversity, community saturation and ecosystem function in lakes	VANN	Prosjektstotte	Biologisk institutt, Universitetet i Oslo	Tom Andersen	01.03.2010	28.02.2013	4 612 000
196420		VANN: Genetic and environmental factors influencing pathogenicity in the interaction between <i>Gyrodactylus salaris</i> and its	VANN	Prosjektstotte	Naturhistorisk museum, Universitetet i Oslo	Philip Harris	01.10.2010	01.01.2015	4 535 000

		salmonid hosts							
221393		VANN - Evolutionary ecology and hydrology - the effects of stream flow dynamics on the white-throated dipper	VANN	Prosjektstotte	Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo	Anna Nilsson	25.09.2013	24.09.2016	4 000 000
221398	ECOREG	WATER: Ecosystem responses to different regulation regimes (ECOREG)	VANN	Prosjektstotte	NIVA Norsk institutt for vannforskning	Susanne Schneider	01.04.2013	31.03.2016	4 500 000
221400	Salmotrack 2013-2016	Vann: Modeling ocean migration of Atlantic salmon (Salmotrack 2013-2016)	VANN	Prosjektstotte	Fakultet for biovitenskap, fiskeri og økonomi, Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet	Audun Håvard Rikardsen	01.03.2013	29.02.2016	4 519 000
221404	LicePop	Effects of salmon lice on wild salmonid populations; filling in knowledge gaps	VANN	Prosjektstotte	NINA Norsk institutt for naturforskning	Bengt Finstad	01.01.2013	31.12.2015	4 500 000
221410	BiWA	Biodiversity management and the Water Framework Directive under climate change	VANN	Prosjektstotte	NINA Norsk institutt for naturforskning	Ingeborg Palm Helland	01.03.2013	29.02.2016	4 813 000
221454	RIVERCONN	HYDROPOWER AND CONNECTIVITY IN INLAND RIVERS	VANN	Prosjektstotte	NINA Norsk institutt for naturforskning	Jon Museth	01.01.2013	31.12.2015	4 419 000
243791	EBAI	Environmental Barcoding of Aquatic Invertebrates	VANN	Prosjektstotte	Vitenskapsmuseet, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	Torbjørn Ekrem	01.06.2015	31.05.2018	4 509 000

243907	TARGET	Targeted strategies for safeguarding the noble crayfish against alien and emerging threats	VANN	Prosjektstotte	Veterinærinstituttet	Trude Vrålstad	01.04.2015	31.03.2018	6 499 000
243910	INVAFISH	Invasive freshwater fishes; dispersal vectors, impacts and management	VANN	Prosjektstotte	Vitenskapsmuseet, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	Anders Gravbrøt Finstad	01.04.2015	31.03.2018	6 500 000
243912	BaseLice	Disentangling the role of salmon lice on the marine survival of Atlantic salmon (BaseLice)	VANN	Prosjektstotte	UNI Research, Universitetet i Bergen	Bjørn Torgeir Barlaup	01.02.2015	01.02.2018	6 428 000
243967	SENSIMON	Use of sensors to improve water quality monitoring and process understanding in agricultural catchments	VANN	Prosjektstotte	Bioforsk miljø	Per Gustav Stålnacke	01.01.2015	31.07.2017	650 000
244086		Salmon migrating through a maze in a changing world: building a management regime for a multi-stock system affected by mixed-stocked fishing	VANN	Prosjektstotte	NINA Norsk institutt for naturforskning	Martin A. Svenning	01.01.2015	31.12.2017	5 500 000
244558	LEST	Lakes in Transition: a Biogeochemical Modelling Approach	VANN	Prosjektstotte	NIVA Norsk institutt for vannforskning	Raoul-Marie Couture	01.06.2015	30.06.2018	2 934 000
243644	Climer	Climatic, abiotic and biotic drivers of mercury in freshwater fish in northern ecosystems (Climer)	Økosystem	Prosjektstotte	NIVA Norsk institutt for vannforskning	Heleen de Wit	01.05.2015	30.04.2018	8 000 000
243763	POLAR-ECOTOX	Contaminants in Antarctic and Arctic avian wildlife: Climatic and ecological drivers, comparative polar perspective, and effects	Økosystem	Prosjektstotte	Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo	Katrine Borgå	01.04.2015	31.03.2018	6 000 000

244298	NordicExposureMode 1	Development, Evaluation and Application of a Nested Exposure Assessment Model for Organic Contaminants in the Nordic and Arctic Region	Økosystem	Prosjektstotte	NILU Norsk institutt for luftforskning	Knut Breivik	01.07.2015	30.06.2019	11 658 000
244460	PEACE	Pollution and ecosystem adaptation to changes in the environment.	Økosystem	Prosjektstotte	NIVA Norsk institutt for vannforskning	Luca Nizzetto	01.06.2015	31.05.2019	9 645 000
244557	ECOFUN C	Understanding ecosystem functionality, expansion and retreat of species in the Scandinavian mountain tundra under multiple drivers of change	Økosystem	Prosjektstotte	NINA Norsk institutt for naturforskning	Nina Elisabeth Eide	01.07.2015	30.06.2019	17 939 000

Vedlegg 6: Prosjektliste for Miljø 2015; bidrag til internasjonale prosjekter

Prosj.nr	Akronym	Prosjekttittel	Undertema	Prosjekttype	Prosjektansvarlig	Prosjektleder	Fra dato	Til dato	Budsjett NFR
247212	SEAVIEW	Scenario, fishEry, ecological-economic modelling and Viability nEtWork	Belmont forum	Nettverkstotte	Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet	Claire Armstrong	17.01.2015	31.12.2016	168 000
247226	ScenNet	Biodiversity and Ecosystem Service Scenarios Network	Belmont forum	Nettverkstotte	Matematisk-naturvitenskapelig fakultet, Universitetet i Bergen	John-Arvid Grytnes	01.03.2015	31.12.2016	900 000
247379	TSUNAGARI	Transsystem, unified approach for global and regional integration of socialecological study toward sust. use of biodiv. and ecosys. services	Belmont forum	Nettverkstotte	Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	Francesca Verones	01.04.2015	28.02.2017	420 000
194196	CLIMIGRATE	BiodivERsA: CLIMIGRATE: Integrating ancient DNA and ecological modelling to quantify the impact of climate change on biodiversity	BiodivERsA	Prosjektstotte	Fakultet for biovitenskap, fiskeri og økonomi, Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet	Nigel Yoccoz	01.01.2009	01.01.2013	830 000
194197	EcoCycles	BiodivERsA: EcoCycles: Interacting impacts of land use and climate change on ecosystem processes: From cyclic herbivores to predators of con	BiodivERsA	Prosjektstotte	Fakultet for biovitenskap, fiskeri og økonomi, Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet	Rolf Anker Ims	01.01.2009	01.01.2013	2 170 000

225462	FISHCON	BiodivERsA Biodiversity scenarios for fragmented landscapes; freshwater connectivity and the future of fish diversity	BiodivERsA	Prosjektstotte	NINA Norsk institutt for naturforskning	Ingeborg Palm Helland	01.12.2012	31.08.2015	1 400 000
225463	REGARDS	BiodivERsA Resilience of marginal grasslands and biodiversity management	BiodivERsA	Prosjektstotte	Fakultet for samfunnsvitenskap, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	Karoline Daugstad	01.01.2013	30.06.2016	765 000
225591	LIMNOTIP	BiodivERsA Biodiversity dynamics and tipping points in our future freshwater ecosystems	BiodivERsA	Prosjektstotte	Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo	Dag O. Hessen	01.01.2013	31.10.2015	537 000
225592	BUFFER	BiodivERsA - Partially protected areas as buffers to increase the linked social-ecological resilience	BiodivERsA	Prosjektstotte	HI Havforskningsinstituttet	Esben Moland Olsen	01.10.2012	30.09.2015	1 250 000
235947	RESIPATH	BiodivERsA_RESIPATH: Responses of European Forests and Society to Invasive Pathogens	BiodivERsA	Prosjektstotte	Norsk institutt for skog og landskap	Ari Mikko Hietala	01.07.2014	31.12.2016	678 000
235948	RESIPATH	BiodivERsA_RESIPATH: Responses of European Forests and Society to Invasive Pathogens	BiodivERsA	Prosjektstotte	Bioforsk	Venche Talgø	15.08.2014	31.12.2016	528 000
235949	SalmoInva de	BiodivERsA Causes and consequences of invasions of aquatic ecosystems by non-native salmonids	BiodivERsA	Prosjektstotte	NINA Norsk institutt for naturforskning	Kjetil Hindar	01.01.2014	31.01.2017	1 200 000

248841	AfricanBio Services	Sammenhengen mellom arealbruk, biodiversitet og økosystemfunksjon i Serengeti-Mara økosystemet	EU stimulering	Prosjektstotte	Fakultet for naturvitenskapelig og teknologi, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	Bente Jessen Graae	08.06.2015	31.12.2015	500 000
248847	AfricanBio Services	Prosjektetableringsstøtte til AfricanBioServices	EU stimulering	Prosjektstotte	Fakultet for naturvitenskapelig og teknologi, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	Eivin Røskaft	01.05.2015	31.08.2015	1 000 000
222159	GLACINDIA	Water related effects of changes in glacier mass balance and river runoff in western Himalaya, India: past, present and future (GLACINDIA)	India	Prosjektstotte	UNI Research, Universitetet i Bergen	Atle Nesje	01.10.2013	30.09.2016	7 200 000
222195	HyCAMP	INDNOR: Hydrologic sensitivity to Cryosphere-Aerosol interaction in Mountain Processes (HyCAMP)	India	Prosjektstotte	Matematisk-naturvitenskapelig fakultet, Universitetet i Oslo	John Faulkner Burkhart	31.12.2013	31.12.2016	4 800 000
237096	CHeriScap e	JPI kulturarv - Cultural Heritage in Landscape	JPI Kulturarv	Nettverkstotte	NIKU Norsk institutt for kulturminneforskning	Gro B. Jerpåsen	14.11.2013	31.10.2016	240 000
237097	CHeriScap e	JPI Kulturarv - JPI CH Cultural Heritage in Landscape	JPI Kulturarv	Nettverkstotte	Bioforsk	Bolette Bele	22.11.2013	31.10.2016	160 000
237098	H@V	JPI Kulturarv - JPI CH Heritage Values Network	JPI Kulturarv	Nettverkstotte	NIKU Norsk institutt for kulturminneforskning	Joel Taylor	19.11.2013	30.04.2015	372 000

237321	Arco	JPI kulturarv - Ageing Study of Treated Composite Archaeological Waterlogged Artifacts	JPI Kulturarv	Nettverkstotte	Kulturhistorisk museum, Universitetet i Oslo	Hartmut Kutzke	01.04.2014	31.03.2016	400 000
249602	PICH	The impact of urban planning and governance reform on the historic built environment and intangible cultural heritage	JPI Kulturarv	Prosjektstotte	Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	Dag Kittang	01.06.2015	31.03.2018	3 524 000
241207	SimsCity ValueCap	JPI Urban Europe: Simulations for innovative mechanisms for the selforganizing City: testing new tools for valuecapturing	JPI Urban	Prosjektstotte	Norges miljø- og biovitenskapelige universitet	Berit Irene Nordahl	20.10.2014	20.10.2017	1 210 000
241357	ResSegr	JPI Urban Europe: Residential segregation in five European countries: A comparative study using individualized scalable neighbourhoods	JPI Urban	Prosjektstotte	Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, Universitetet i Oslo	Torkild Hovde Lyngstad	01.09.2014	31.08.2017	3 334 000
241212	FRAME	A novel FRamework to Assess and Manage Emerging contaminants in freshwater supplies	JPI Water	Prosjektstotte	NIVA Norsk institutt for vannforskning	Kevin V. Thomas	01.10.2014	30.09.2017	1 650 000
241358	PROMOTE	Protecting water resources from mobile trace chemicals	JPI Water	Prosjektstotte	NGI Norges geotekniske institutt	Hans Peter Arp	01.09.2014	31.08.2017	1 650 000
241396	StARE	Stopping antibiotic Resistance Evolution	JPI Water	Prosjektstotte	Norges miljø- og biovitenskapelige universitet	Henning Sørnum	01.09.2014	31.08.2017	1 600 000

209666	PFC-ChiNo	Polyfluorinated compounds: Are point sources contaminating the environment-consequences for human exposure in China and Norway (PFC-ChiNo)	Kina	Prosjektstotte	NILU Norsk institutt for luftforskning	Dorte Herzke	01.11.2011	31.03.2015	5 274 000
209685	NanoSorb	Sorption to engineered nanomaterials and its impact on the bioavailability/toxicity of fossil fuel-derived hydrocarbons to aquatic organisms	Kina	Prosjektstotte	SINTEF Miljøteknologi	Andy Booth	01.10.2011	28.02.2016	7 641 000
209687	SinoTropia	Watershed Eutrophication management in China through system oriented process modelling of Pressures, Impacts and Abatement actions.	Kina	Prosjektstotte	Kjemisk institutt, Universitetet i Oslo	Rolf David Vogt	01.07.2011	30.06.2015	7 934 000

Vedlegg 7: Prosjektliste for Miljø 2015; formidlings- og nettverksprosjekter, samt annet

Prosj.nr	Prosjekttittel	Prosjekt-type	Prosjektansvarlig	Prosjekt- leder	Fra dato	Til dato	Budsjett NFR
189025	VANN: BOK OM FORVALTNINGSRELEVANT VILLAKSFORSKNING	Andre	NINA Norsk institutt for naturforskning	Øystein Aas	01.01.2008	01.01.2014	160 000
196239	FORURENS: 3rd Norwegian Environmental Toxicology Symposium - Emerging solutions for emerging challenges	Andre	Molekylærbiologisk institutt, Universitetet i Bergen	Anders Goksøyr	01.01.2010	31.12.2010	80 000
200756	SAMFUNN: Bringing STS into Environmental History	Andre	Humanistisk fakultet, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	Finn Arne Jørgensen	01.08.2010	10.08.2010	75 000
204578	Mot en bærekraftig fritid	Andre	SIFO Statens institutt for forbruksforskning	Ingun Grimstad Klepp	01.10.2010	01.04.2011	100 000
204583	Networking/dissemination of measures for control of onsite wastewater treatment and water pollution in Norway, England, Portugal and Poland	Andre	Bioforsk	Adam Paruch	01.08.2010	31.07.2011	85 000
209143	Nettverk/formidling: Workshop om økosystembasert miljøforvaltning i nordområdene	Andre	Samfunnsvitenskapelig fakultet, Universitetet i Bergen	Olav Korsnes	01.01.2011	15.12.2011	87 534
209205	Nettverk og formidling for Verdsarv	Andre	Vestlandsforskning	Carlo Aall	01.01.2011	01.12.2012	100 000

212903	(Nettverk/formidling) Identifying effects of emerging and legacy contaminants in Arctic wildlife ? - establishing a Nordic network	Andre	Universitetet i Bergen	Marte Rusten	01.10.2011	01.01.2012	100 000
212905	Network Conference on Product Life Extension: Knowledge Transfer between Clothing and Consumer Electronics	Andre	SIFO Statens institutt for forbruksforskning	Pål Strandbakken	09.01.2012	27.04.2012	100 000
213280	CIENS Vannseminar Hvordan ta kunnskapsbaserte beslutninger innenfor Vannrammedirektivet?	Andre	CICERO Senter for klimaforskning	Tove Kolset	01.08.2011	01.01.2013	97 180
213282	Sino-Norwegian Centre for Interdisciplinary Environmental Research	Andre	Matematisk-naturvitenskapelig fakultet, Universitetet i Oslo	Rolf David Vogt	01.01.2012	01.01.2014	100 000
218492	Formidling: Kan vi leve sammen?	Andre	Samfunnsvitenskapelig fakultet, Universitetet i Oslo	Marianne Elisabeth Lien	28.03.2012	29.03.2012	79 000
218493	Network in Norwegian Environmental Toxicology: 4th Norwegian Environmental Toxicology Symposium	Andre	NP Norsk polarinstitutt	Geir Wing Gabrielsen	01.02.2012	20.09.2012	100 000
218497	Network for Phd and Post-doctoral fellows working on anadromous salmonids	Andre	Fakultet for naturvitenskapelig og teknologi, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	Sigurd Einum	01.02.2012	31.12.2013	100 000
221438	Formidling av anvendbare forskningsresultater; gås og landbruk i Norge	Andre	NINA Norsk institutt for naturforskning	Ingunn Tombre	01.05.2013	31.12.2013	100 000

226967	Networking between research groups on Gyrodactylus-host dynamics	Andre	NINA Norsk institutt for naturforskning	Kjetil Hindar	01.01.2013	01.01.2015	100 000
226969	Vår syntetiske hverdag - hvordan påvirker den Arktis og oss?	Andre	Stifelsen Polaria	Anja Berg	05.01.2013	20.06.2014	100 000
239801	Sino-Norwegian Conference on Environment2015	Andre	Kjemisk institutt, Universitetet i Oslo	Rolf David Vogt	01.07.2014	30.06.2015	100 000
246036	Networking: Defining Landscape Democracy - International Conference June 2015	Andre	Norges miljø- og biovitenskapelige universitet	Eirin Hongslo	01.01.2015	31.12.2015	100 000
246037	Nettverk- og Formidlingstiltak Nordic Environmental Social Sciences 2015	Andre	Humanistisk fakultet, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	Terje Finstad	01.12.2014	31.07.2015	100 000
246045	Formidling av friluftslivsforskning gjennom Konferansen Forskning i friluft 2015	Andre	Norsk friluftsliv	Hans Erik Lerkelund	01.12.2014	31.12.2015	50 000
246046	CIENS Networking: Studying Inter- and Transdisciplinary Methods in Environmental Research	Andre	CIENS Forskningscenter for miljø og samfunn	Vibeke Nenseth	01.01.2015	01.07.2015	100 000
251397	14th International Arctic Ungulate Conference 2015	Andre	NINA Norsk institutt for naturforskning	Bjørn Petter Kaltenborn	15.06.2015	15.10.2015	100 000

Norges forskningsråd
Drammensveien 288
Postboks 564
NO-1327 Lysaker

Telefon: +47 22 03 70 00
post@forskningsradet.no
www.forskningsradet.no

Utgiver:
© Norges forskningsråd
Miljø 2015
www.forskningsradet.no/miljo2015

Mai 2016
ISBN 978-82-12-03518-8 (pdf)

Design: Melkeveien Designkontor AS
Foto: Samfoto, Shutterstock